

ТОМО ЗОРИЋ
МИЛИЦА ЉУБИЧИЋ
БОЈАНА МЛАЂЕЛОВИЋ

В о д и ч
за комуникацију између
јавног тужилаштва,
медија и јавности

Београд, 2016.

Аутори:
Томо Зорић
Милица Љубичић
Бојана Млађеновић

Издавачи:
Републичко јавно тужилаштво Републике Србије и
Министарство правде Републике Србије у сарадњи са
Deutsche Gesellschaft für internationale Zusammenarbeit GmbH
(GIZ GmbH), Програм за правне и правосудне реформе у Србији

Уредник
Тања Глишић

Лектура
Татјана Станић

Дизајн и графичка припрема
Денис Викић

Штампа
Модиграф

Тираж
270 примерака

ISBN 978-86-80390-02-4

САДРЖАЈ

1. РЕЧ АУТОРА	5
2. УВОД	7
3. ПРЕДМЕТ И ЗНАЧАЈ КОМУНИКАЦИОНЕ СТРАТЕГИЈЕ	11
4. ВРСТЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ЊИХОВА ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА	19
4.1. Интерни ПР	20
4.1.1. Уопштено	20
4.1.2. Значај интерног ПР-а	21
4.2. ПР – појам и значај	23
4.2.1. Начин комуникације са медијима	26
4.2.2. Препоруке за давање интервјуа	31
4.2.3. Едукација особа задужених за односе са медијима ...	34
4.2.4. Саопштење за јавност	36
4.2.5. Односи са јавношћу јавног тужилаштва	36
4.2.5.1. Примери ПР праксе Републичког јавног тужилаштва	36
4.2.5.2. Информације које јавна тужилаштва могу дати према фазама кривичног поступка	39
4.3. Кризни ПР	44
4.3.1. Врсте криза и њихово решавање	45
4.3.2. Како изгледа криза и како се на њу реагује?	47
4.3.3. Правила кризног ПР-а	48
4.3.4. Обраћање различитим циљним групама за време кризе	50
4.3.5. Стратегија кризног комуницирања	50

5. ПРОАКТИВНО ДЕЛОВАЊЕ	53
5.1. Праћење медијских садржаја	54
5.2. Анализа медијског садржаја	55
6. АНАЛИЗА ГРЕШАКА ПР-А У ДОСАДАШЊОЈ ПРИМЕНИ СТРАТЕГИЈЕ И ПРОТОКОЛА	59
7. ОСНОВНИ ПОЈМОВИ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА И ПРЕПОРУКЕ ЗА МЕДИЈЕ	63
7.1. Ток кривичног поступка и овлашћења јавног тужиоца ...	63
7.2. Малолетници	69
7.3. Значајни институти кривичног поступка	70
7.4. Ограничења права на информацију	71
8. ДОДАТНЕ ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСОБЕ ЗАДУЖЕНЕ ЗА ОДНОСЕ СА МЕДИЈИМА У ТУЖИЛАШТАВИМА	73
9. ШТЕТНОСТ ЦУРЕЊА ИНФОРМАЦИЈА	75
10. ТЕКСТ ДЕКЛАРАЦИЈЕ О ПРУЖАЊУ ИНФОРМАЦИЈА О КРИВИЧНИМ ПОСТУПЦИМА ПУТЕМ МЕДИЈА	77
11. ЗАКЉУЧАК	79

1. РЕЧ АУТОРА

Водич за комуникацију између јавног тужилаштва, медија и јавности намењен је пре свега особама задуженим за односе са медијима у тужилаштвима односно задуженим за спровођење Комуникационе стратегије тужилаштва. Осим њима, намењен је и новинарима који треба професионално и на адекватан начин да пренесу информације и обавесте јавност о поступању јавног тужилаштва.

Комуникационом стратегијом коју је усвојило Државно веће тужилаца, извршена је децентрализација система овлашћења за иступање у односима с јавношћу унутар јавног тужилаштва са циљем подизања транспарентности рада ове институције на ниво који ће бити еквивалентан улози и значају њеног рада. Стратегија је настала и као нужност да се систематски приступи креирању односа јавног тужилаштва са медијима, али и са свим другим организацијама, органима и грађанима у условима где се у складу са променама у друштву захтевају и промене у раду и функционисању институција.

Настали децентрализовани систем олакшао је приступ медијима и омогућио да тужилаштво синхронизованим радом утиче на своју слику у јавности. Из система потупуне затворености и полуотворености прерастао је у систем партнерства са медијима и омогућио остваривање основног демократског права – права на обавештеност и права јавности да зна, чему ће и овај Водич дати свој допринос.

Циљ самог Водича је да приближи и појасни садржину Комуникационе стратегије, да утиче на једнообразност поступања, укаже на уочене и могуће проблеме у комуникацији и односу између медија и јавних тужилаштава, и да у прелазном периоду и

медије и тужилаштво ослободи тешкоћа и омогући њихов квалитативно другачији однос.

У том смислу, основна идеја овог Водича јесте да се изгради партнерски однос јавног тужилаштва и медија, јер постоји заједнички циљ коме треба стремити у раду и једних и других, а то је начело истине, уз пуно поштовање свих процесних права у кривичном поступку.

Аутори Водича су дубоко уверени да ће усвајањем ових правила, комуникација заживети са много разумевања, на правилан и партнерски начин.

2. УВОД

Грађење поверења грађана у институције и њихов рад, данас представља један од најзначајнијих циљева, који се намеће као нужност, чиме би се допринело не само квалитетнијем раду институција, а тиме и јавног тужилаштва, већ и бољем разумевању тог рада. То се постиже преваходно, доследном применом принципа владавине права, одговорношћу правосудних институција и носилаца правосудних функција за квалитет, правичност и стручност свог рада; а с друге стране, омогућавањем да грађани разумеју рад институције и начин како да пред њом остваре своја права. Због тога је неопходно да поступање органа, као и поступак остваривања права буде транспарентно.

То су разлози због којих свака институција чији је циљ да ефикасно и успешно комуницира с јавношћу мора имати стратегију комуницирања, имајући у виду сложеност комуникација и информација које се преносе и специфичност циљева којима се у комуникацији тежи. Такође, овде је неопходно успостављање одређених правила поступања и рада како би се квалитет комуникације подигао на ниво који задовољава учеснике у том односу, али и излази изван тог оквира и задовољава потребе друштва као целине.

Односи с јавношћу нису само одговарање на постављена питања, већ су организована активност како би се исправно представио рад неке институције тј. јавног тужилаштва и да би свако поједино јавно тужилаштво одговорило на потребу јавности да зна. Ово омогућава не само да се комуницира већ и управља комуникацијом, како унутар институције тако и споља.

Стратегија комуникације је средство, документ којим се дефинишу жељени циљеви у одређеном времену, начин на који ће се

остварити и активности које је потребно предузети у овој сфери. Осим тога, она је и основ за детаљније планирање комуникација на нивоу сваког појединачног јавног тужилаштва у оквиру система. Међутим, само дефинисање активности, циљева и временских рокова за њихово спровођење није довољно, већ је потребно да се циљеви реализују и активности предузимају. Зато примена Комуникационе стратегије захтева њено стално прилагођавање потребама које постоје у датом времену и континуирану обуку свих који је спроводе.

Отвореност и приступачност јавних институција медијима и грађанима, између осталог, утичу и на стварање позитивне слике о њиховом раду. И та чињеница је захтевала стратешки приступ и другачије деловање у односу на претходни период – процесом трансформације јавног тужилаштва из реактивне у проактивну институцију, како у раду на кривичним поступцима тако и у комуникацији с јавношћу.

Поштујући ову потребу, али и захтеве који се стављају пред правосуђе у процесу приступних преговора са Европском унијом, Државно веће тужилаца је 26. јануара 2015. године усвојило Комуникациону стратегију тужилаштва и учинило значајан корак у правцу јачања транспарентности рада, партнерских односа између јавног тужилаштва и медија, али и у правцу изградње партнерских односа са другим институцијама и грађанима.

Од затвореног система преко формирања посебног одељења за односе с јавношћу 2008, усвајањем Комуникационе стратегије отишло се корак даље у односу на рад тужилаштава – у децентрализацију овлашћења – услед чега је настао отворени систем са особама задуженим за односе са медијима у сваком тужилаштву у Србији. Тако су односи са медијима постали део стандардне комуникације и допринели систему који је данас квалитетнији и који ће допринети реализацији циљева Тужилаштва.

Увођење ПР-а у јавна тужилаштва било је нужно и с обзиром на промене које су настале не само у области права и рада јавног тужилаштва, већ и у раду медија.

Медији и тужилаштво, без обзира на сву различитост начина рада и циљева, по природи имају заједничку особину – да делују као снажан коректив у друштву, да подстичу или указују односно процесуирају, свако из свог домена, одговарајуће друштвене појаве. То рад јавног тужилаштва и медија приближава и води ка истом циљу за чије је остваривање нужно да свако учини корак даље. Истина којој тежимо, како кроз рад јавног тужилаштва утврђивањем чињеница у поступку тако и са аспекта медијског извештавања, мора бити иста, не може зависити од различитих угла посматрања, појава у друштву, интереса и утицаја, јер колико је истина важна у поступку који се води против неког лица, подједнако је важно да чињенице тј. информације буду истинито представљене грађанима како би имали праву слику о начину рада, поступању и донетој одлуци.

Основна сврха овог Водича јесте да приближи сам стратешки документ особама задуженим за односе са медијима, да усмери њихов рад, олакша им примену планираних активности према Комуникационим протоколима које су израдила сва јавна тужилаштва у Републици Србији, планирајући сопствени начин рада. Такође, циљ Водича је да особама задуженим за односе са медијима и медијима пружи упутства за поступање у зависности од фазе поступка, да укаже на штетност цурења информација, на уочене грешке у поступању и проблеме, нудећи конкретна решења. Циљ је и да се укаже на значај јачања професионалне етике оних који комуницирају са медијима, али и новинара који те информације преносе и пласирају, како би се јавност правилно, правремено и истинито информисала.

3. ПРЕДМЕТ И ЗНАЧАЈ КОМУНИКАЦИОНЕ СТРАТЕГИЈЕ

Обавезним упутством, А бр. 341/07 од 14.9.2007. године, било је предвиђено да јавни тужиоци и заменици јавних тужилаца без претходне сагласности надлежног вишег јавног тужиоца не могу да иступају и изјашњавају се о предметима и облицима криминалитета који су у њиховој надлежности у средствима јавног информисања, нити да иступају и изјашњавају се о предметима који нису у њиховој надлежности.

Наведеним упутством била је смањена могућност проактивног деловања основних и виших тужилаштава (тадашњих општинских и окружних) у односима с јавношћу и створио се један облик централизације пружања информација где су све информације морале бити одобрене практично из једног центра. Овакво решење довело је до успоравања протока информација. Медији су критиковали овакво решење, а тужиоцима су били ограничени у погледу самосталног деловања, бржег давања информација, а самим тим и задовољења потребе и реализације права јавности да зна.

2014. укидање обавезног упутства – одлучујући тренутак ка децентрализацији Јавног тужилаштва у односима са медијима

Загорка Доловац, републички јавни тужилац, 2014. године

Наведеном одлуком постављени су темељи децентрализације комуникације јавног тужилаштва и пружен је основ за доношење стратешког акта који ће касније усвојити Државно веће тужилаца – Комуникационе стратегије. Осим тога, овом одлуком али и активностима које су уследиле, омогућена је и изградња партнерских односа са медијима.

Државно веће тужилаца је 26. јануара 2015. године усвојило Комуникациону стратегију тужилаштва у складу са Националном стратегијом за реформу правосуђа за период од 2013. до 2018. године и пратећим Акционим планом.

Усвајањем Комуникационе стратегије се са једне стране реализује Акциони план за спровођење Националне стратегије за реформу правосуђа и дефинишу се краткорочни, средњорочни и дугорочни циљеви Државног већа тужилаца и Републичког јавног тужилаштва, циљне групе, комуникациони канали, основне поруке и анализе учинака примене. С друге стране, њом се гради и план рада тужилаштва у овој области настао као потреба за променом начина деловања према медијима, институцијама и грађанима.

„Уколико се доследно буде спроводила Комуникациона стратегија јавног тужилаштва, коју је за наредних пет година усвојило Државно веће тужилаца, однос између Републичког јавног тужилаштва као највишег истражног органа у Србији и јавности градиће се на поверењу између институција и грађана, чега до сада није било.

То је остављало могућност за разна нагађања и спекулације о потезима тужилаца и јавног тужилаштва, али и омогућавало цурење информација до појединих медија и објављивање „ексклузивних вести” које често нису биле тачне.

... Циљеви овог документа Републичког јавног тужилаштва су сарадња са медијима и информисање грађана кроз транспарентније и приступачније тужилаштво, побољшање јавне слике о тужилаштву, као и већи степен поштовања и поверења грађана у његове одлуке. Приоритетни задатак је изградња партнерских односа јавног тужилаштва и медија како би јавност, као крајњи корисник информације о раду јавног тужилаштва, добила правремене и проверене информације. У документу се истиче да колико је право јавности да зна, толико је и право јавног тужилаштва да се информисањем не угрозе истрага и права учесника у поступку, из чега произилази и други циљ, а то је заштита свих учесника у поступку укључујући и претпоставку невиности.“ (НУНС, Београд, 08.04.2015. године)

На овакав начин је НУНС оценио доношење стратегије коју су позитивно прихватили новинари и учесници на интерактивним радионицама.

Оба правца утврђена Стратегијом делују истовремено и имају подједнак значај и циљеве који се желе остварити, нарочито после усвајања Законика о кривичном поступку којим је суштински промењена улога јавног тужилаштва. Нова улога јавног тужилаштва и њен значај захтевали су концептуално другачији однос према јавности која у садашњим условима има још веће интересовање за поступање и рад ове институције. Као нови приоритети рада Државног већа тужилаца, Републичког јавног тужилаштва и свих тужилаштава у Републици Србији се од тада појављују и транспарентност и доступност.

Вукица Видаковић (Основно јавно тужилаштво Суботица), Томо Зорић (секретар Државног већа тужилаца) и Аднан Баћићанин (Основно јавно тужилаштво у Новом Пазару) представљају Комуникациону стратегију тужилаштва представницима медија

Комуникациона стратегија тужилаштва прописује циљеве, врсте комуникације, циљне групе, утврђује надлежност за њено спровођење и правила о проактивном деловању, садржи анализу предности и недостатака, шанси и претњи. Она још садржи и посебна правила када је реч о комуницирању са медијима, запосленима, грађанима, временски оквир за примену, начин анализе постигнутих резултата и начин њеног спровођења. Ови алати омогућавају не само да се сагледају резултати примене Стратегије, већ и да се сачини анализа медијског извештавања о раду јавног тужилаштва и о степену изграђености односа партнерства између медија и јавног тужилаштва. Могуће је и уочити недостатке у раду јавног тужилаштва у овој области, предвидети нове активности, рокове и предузети све што је неопходно како би се однос између медија и јавног тужилаштва унапредио.

Из анализе резултата примене Стратегије може се утврдити најчешћи вид комуникације јавног тужилаштва са медијима (саопштења за јавност, интервјуи итд.) и на основу тога указати на неопходност и да се комуницира и на други начин. Уколико анализа покаже да су медији углавном негативно извештавали о раду тужилаштва, то може указати на потребу интензивирања проактивног рада особа задужених са односе са медијима. Треба имати на уму да Стратегија није сама себи циљ, већ је истинско средство за остваривање свега што је у њој одређено као тежња.

Од усвајања Комуникационе стратегије, особе задужене за односе са медијима у тужилаштвима самостално и правовремено иступају и пружају информације медијима и грађанима. Њихова имена и контакт подаци су јавно доступни. Осим тога, ове особе се од почетка примене Стратегије континуирано обучавају, што ће у будућем периоду, надамо се, дати запажене резултате и донети позитивне реакције медија, а пре свега грађана. И што је најбитније- очекује се да ће се временом са оваквим приступом елиминисати ванинституционално арбитражање и повећати поверење не само у рад већ и у снагу изговорене речи и пружених информација од стране тужилаштва.

Због сложености односа и специфичних циљева мора се стално радити на изградњи односа између тужилаштва и медија, што није могуће чинити једнострано, већ и уз учешће друге стране. Да би се тај циљ остварио, тужилаштво у свом стратешком документу предвиђа сарадњу са медијима на свим нивоима почевши од Републичког јавног тужилаштва до сваког основног јавног тужилаштва у Србији, и као једну од значајних и примарних активности предвиђа неформална дружења тзв. „кафе са новинарима“. У исто време, Републичко јавно тужилаштво и Државно веће тужилаца настоје да у обуке особа задужених за односе са медијима укључе и новинаре како би се постигли жељени резултати. Неформална дружења су полазна тачка успешне сарадње јер омогућавају да се упознавањем личности које дају или траже информацију изгради неопходно поверење.

Милош Милић, новинар РТС-а и водитељ Дневника – у улози модератора радионица са стручњацима из БиХ и Републике Словеније

Са циљем приближавања и изградње партнерства, на иницијативу Министарства правде и уз подршку GIZ Програма за правне и правосудне реформе, одржане су четири интерактивне радионице где су представници тужилаштва и новинари имали прилику да једни другима укажу на своје проблеме, дају примедбе, приближе рад и утичу да комуникација убудуће буде још боља. На интерактивним радионицама показана је велика спремност обе стране да убудуће проблеми буду решавани на квалитативно другачији начин, а не само кроз негативно представљање и критику рада. Истовремено, указано је на потребу веће активности и проактивности у раду јавног тужилаштва, као и одговарајуће једнообразности деловања у појединим сегментима.

Закључци са интерактивних радионица за представнике медија и тужилаштва из Београда и Ниша (мај 2015. г.):

1. Децентрализација јавног тужилаштва у стратешком комуницирању је позитиван помак и нужност. Даља професионализација и едукација је неопходна да би се успоставили и неговали односи са медијима;

2. Потребан је проактивнији однос ПР-а, а протоколи о поступању морају бити стандардизовани и не смеју да зависе од индивидуалног приступа портпарола према послу који обавља;
3. Законик о кривичном поступку не дефинише прецизно шта се може објавити у којој фази поступка – неопходна израда Водича за комуникацију портпарола са медијима према фазама кривичног поступка (*йредметни Водич је йокушао да одйовори и на ово йишање*);
4. Недоступност оптужница које су ступиле на снагу је проблем који треба решити;
5. Модел и методе комуникације морају бити ефикасни;
6. Реаговање јавног тужилаштва у кризним ситуацијама мора бити брже и адекватно;
7. Потребно је веће разумевање медија за надлежност, капацитет и протокол јавног тужилаштва и познавање Законика о кривичном поступку – препорука је да се медији едукују.

4. ВРСТЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ЊИХОВА ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА

„Без јавности која расправља о питањима од њихове интереса тешко је могуће функционисање демократских институција.“

Љубомир Тадић

Комуникациона стратегија тужилаштва предвиђа три врсте комуникација:

- Интерни ПР
- ПР
- Кризни ПР

Све три врсте комуникације карактерише то да се спроводе истовремено ка различитим циљним групама али са заједничким циљем, а то је повећање транспарентности рада јавног тужилаштва. Оваква подела извршена је с обзиром на различите канале комуникације и различите циљеве који се желе остварити који су, као део заједничког циља, описани у Комуникационој стратегији. Свака од ове три врсте комуникације спроводи се различитим активностима, али оно што је заједничко јесте да их спроводи особа овлашћена за спровођење Комуникационе стратегије односно протокола, односно особа која је у тужилаштву задужена за односе са медијима. Тој особи могу помагати и сарадници који с њом чине тим.

С тим у вези треба указати да особа задужена за односе са медијима не комуницира само са новинарима, већ спроводи активности које се тичу интерног ПР-а и кризног ПР-а, спроводи активности планиране протоколом и одговара за њихову успешност, обучава се и конкретно примењује стечена знања.

27. мај 2015. године - интерактивна радионица- тужиоци отворено разговарају са новинарима о будућој сарадњи и имплементацији Комуникационе стратегије

Подела показује и то да је значај сваке активности подједнако важан јер стратегија има за циљ да подједнако оснажи унутаршњу комуникацију, у оквиру институције, паралелно са јачањем комуникације са медијима, али и да развије систем деловања у условима кризе, који се мора градити по угледу на начин рада савремених правосудних система. Само тако тужилаштво може бити у стању да снагом сопственог ауторитета, који претпоставља унутрашњу комуникацију на највишем нивоу, иступи у јаности, али и да се избори у случају кризе и очува свој интегритет. Без јаког интерног ПР-а, нема доброг спољашњег ПР-а, нити деловања у условима кризе, што показује да су ове врсте комуникације узрочно-последично повезане и да се на њиховом развоју мора радити истовремено, континуирано и са једнаком посвећеношћу.

4.1. ИНТЕРНИ ПР

4.1.1. Уопштено

Циљ интерног ПР-а је да јача унутрашњу комуникацију у оквиру јавног тужилаштва, али и да повезује интерну комуникацију између различитих тужилаштава и истовремено отклони све

штетне утицаје, што напослетку треба да има за последицу да све информације унутар институције несметано теку уз велико поверење свих.

4.1.2. Значај интерног ПР-а

За добру комуникацију институције са странкама и јавношћу, претпоставка је добра унутрашња комуникација која се остварује првенствено у оквиру једног јавног тужилаштва, али и између тужилаштава различитих инстанци. Циљ интерне комуникације је да сви запослени у тужилаштву буду упознати са свим новинама, начином рада и проблемима са којима се сусреће тужилаштво. Као начини за унутрашње – интерне комуникације могу се навести састанци са запосленима и састанци – колегијуми заменика јавних тужилаца где се размењују информације, али и искуства из ове области и указује на штетност цурења информација. Циљ интерног ПР-а јесте сталан и ефикасан проток разумљивих и мотивишућих информација између запослених у оквиру једног јавног тужилаштва, али и између јавног тужилаштва као целине.

Тужиоци и новинари заједно на радионици, отворено о сарадњи и изградњи партнерског односа

У оквиру интерне комуникације, значајан сегмент представља *мојивација зайослених* односно стварање опште стимулишуће атмосфере. Она се постиже материјалном компензацијом, признањем, омогућавањем напредовања и одговорношћу.

Веома је битно пажљиво слушати шта запослени говоре и охрарбити њихову искреност, преносити искуство и пружити прилику за усавршавање, похвалити добро обављен посао и упућивати конструктивне критике.

Такође је веома битно радити на стрпљењу, толеранцији, отворености, упорности и осећају за праведност код запослених. Да би се што боље спроводио интерни ПР, неопходно је и поучити запослене о етици, основним правилима рада, указати на правилне начине комуницирања и презентовању информација јер је и интерна комуникација као и свака друга – двосмерна.

Кроз интерну комуникацију остварује се и одржава однос разумевања између тужиоца и запослених, а добра интерна комуникација претпоставка је уопштено доброг и ефикасног рада јавног тужилаштва. Као што постоји обавеза обавештавања јавности, таква обавеза мора постојати и у оквиру тужилаштва, чак и детаљнија. Овај вид комуницирања мора бити прилагођен специфичности послова који се обављају у тужилаштву и других задатака које запослени треба да изврше.

ПРЕПОРУКА: *У свим тужилаштвима неопходно је континуирано одржавање сасјанака са зайосленима, што се у преходном периоду у тужилаштвима која су то чинила показала као добра пракса. Циљ оваквих сасјанака је да се саслушају сви проблеми и бољша комуникација између зайослених, имајући у виду значај и улогу свакој зайосленој у процесу рада. Сви зайослени – дактилографи, зайослени у писарници, волонтери, приправници, сарадници, заменици – део су јединствене система који не би могао да функционише уколико би било ко из ланца изостао. У интересу квалитета рада јесу квалитетне комуникације и добри међуљудски односи.*

ПРЕПОРУКА: *Континуирано одржавајући сасјанке у оквиру тужилаштва, истовремено и истинито информисајући зайо-*

слене уз њихово наведено правило комуницирања како би се на такав начин однос водио на највиши ниво. Одржаним састаницима требало би сачинити записнике и водити евиденцију о темама о којима се разговарало, изнесеним примерцима и уоченим проблемима, као и начинима за њихово решавање. Додатно је уочена неопходност да сва јавна тужилаштва одрже посебан састанак у вези са штељивошћу цурења информација и да предоче конкретне мере ради сарађивања њихове јавне, па се то и препоручује.

Посебан аспект унутар јавног тужилаштва јесте интерна комуникација између других тужилаштава и особа задужених за односе са медијима. Таква комуникација претпоставља добру размену информација од нижих ка вишим јавним тужилаштвима и обрнуто, због чега је битно да се у оквиру самих тужилаштава успостави што боља комуникација. Ова врста комуникације одвија се различитим каналима, али је важно истаћи да је и код ње потребно применити правила о хитности, правовремености и истинитости информисања.

4.2. ПР – ПОЈАМ И ЗНАЧАЈ

Јавност има сталну потребу за правовременим и истинитим информисањем, а саме информације морају бити лако доступне. Ово је због тога што су очекивања медија и јавности од јавног тужилаштва у вези са начином комуникације таква да захтевају доступност, брзину, тачност и истинитост. Због тога је настала потреба да у сваком тужилаштву постоји особа која је директно задужена за комуникацију са представницима медија, што је и предвиђено Комуникационом стратегијом тужилаштва. Та особа мора да задовољи потребе медија за правовременим и тачним информисањем, али и да својим личним особинама и знањем може да пласира и пружа информације на најбољи могући начин.

Због сложености задатака који спадају у спољашњи ПР, мора се водити рачуна и приликом одабира особа које ће се бавити овим послом, а пре свега водити рачуна да се ради о особама које имају склоност и вештине неопходне за иступање у јавности,

које се обучавају у овој области и у конкретном раду већ дају добре резултате.

С обзиром на то да се спољашња комуникација или ПР појављује као веома значајна у остваривању основног циља – транспарентности рада јавног тужилаштва – овој активности се посвећује и највећи значај приликом планирања активности, начина рада и обучавања особа задужених за односе са медијима. С обзиром да се од ових особа захтева и проактивно деловање, веома је важно да оне буду правилно обучене јер проактивност може бити усмерена различито: ка превенцији кризе, ка промоцији и сарадњи.

ПРЕПОРУКА: *Особе овлашћене за односе са медијима не треба мењати све док је сарадња добра и плодотворна, јер се односи у овој области граде не само разменом информација већ и саодобношћу онога ко комуницира.*

Најчешће активности особа задужених за односе са медијима су: саопштења за јавност, интервјуи, организовање конференција, праћење написа у медијима, организовање састанака са представницима других институција, као и са запосленима, што зависи од онога шта је планирано у Комуникационим протоколима.

У досадашњем раду, комуникација са медијима најчешће је остваривана путем саопштења, давања одговора, а и тежи се проактивном деловању и промоцији рада јавног тужилаштва, што треба интензивирати.

ПРЕПОРУКА: *Пласирајте добре весте о раду (енгл. success stories) користећи усвојављену сарадњу са медијима о њиховима која су значајна за рад јавног тужилаштва – нар. о броју закључених споразума, примени етичког кодекса, решеним предметима, извештајима о раду итд.*

Проактивност у будућем периоду треба да допринесе другоме представљању рада јавног тужилаштва, да превенира штетне појаве које су до сада уочене и да утиче на веће поверење грађана у рад јавног тужилаштва. Све ово захтева заузимање активног става у односу према медијима, а од особе задужене за односе са медијима да обезбеди сталну стратешку сарадњу и заштити

тужилаштво од лоше медијске слике уз поштовање свих стандарда у пласирању информација и сарадњи.

ПРИМЕР 1: Проактивним радом сектора за односе с јавношћу Републичког јавног тужилаштва посета Републичког јавног тужиоца Русији и сусрет са руским колегом објављена је у бројним медијима у Србији.

ПРИМЕР 2: Од почетка године у тужилаштвима у земљи формирана су одељења за борбу против насиља у породици. Десет месеци касније, у медијима се појављују и први резултати тих одељења.

Из наведеног се може закључити да ПР активности обухватају:

1. Комуникацију са медијима која може бити реактивна и проактивна,
2. Спровођење планираних активности из протокола,
3. Планирање и деловање у кризном ПР-у,
4. Проактивно деловање, и
5. Промоција и јачање слике у јавности.

ПРЕПОРУКА (за особе задужене за односе са медијима у јавним тужилаштвима): *Неретко се дешава да неке активно-сти јавног тужилаштва новинари збој превеликој обима посла не*

VESTI HRONIKA

Like 0 Share 0 Tweet 1 G+ 0

Sastanak državnih tužilaca Srbije i Rusije: Dolovac i Čajka analizirali saradnju

10. 11. 2015. - 11:17h | Komentara: 3

Republički javni tužilac Zagorka Dolovac, na poziv Generalnog tužioca Federacije Rusije, Jurija Čajke boravi u Rusiji u poseti Državnom tužilaštvu Rusije. Tokom posete Republički javni tužilac Zagorka Dolovac, sastala sa Generalnim tužiocem Ruske federacije i najvišim predstavnicima pravosuđa.

Zagorka Dolovac i Jurij Čajka

POSEBNO ODELENJJE TUŽILAŠTVA IZRAŽINO PROTIV NAGILNIKA

Za samo 10 meseci svog postojanja posebno odeljenje za borbu protiv nasilja u porodici - Prvo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu, postupalo je po 327 krivičnih prijava za nasilje u porodici, od kojih je većina okončana bilo sporazumom o priznanju krivičnog dela ili optužnicom.

BEOGRAD - Za samo 10 meseci svog postojanja posebno odeljenje za borbu protiv nasilja u porodici - Prvo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu, postupalo je po 327 krivičnih prijava za nasilje u porodici, od kojih je većina okončana bilo sporazumom o priznanju krivičnog dela ili optužnicom.

и примеће и те активностии остјану медијски нейроураћене. Многе активностии ишужилашћјава нису инћересанћне новинарима на ирви иоћлед, али ишо не мора да остјане ишако. Уираво у ишаквим сићуацијама особе задужене за односе са медијима ишужилашћјава ишреба да ишокажу ишоакћивност и сами се намећну медијима и иласирају резултјатше свој рада. Уокоико одрећене активностии и нису аићрактјивне а вама је сћјало да бду медијски забележене, учинићте их инћересанћним медијима, везујући их за конкретјан случај, навоћњем сћјатјисћичких иодатјака који ће иривући иажњу јавностии и сл.

ПРЕПОРУКА (за новинаре): Чесћо ћетше бићии у ирилици да из ишужилашћјава добијетше информације које у себи немају сензационализам, које се односе на ишоћоколе, које неће иривући иажњу јавностии или у ишом ишренућку нису медијски аићрактјивне. То не значи да су бескорисне. Постоје различитии начини на које и те информације можећте искорисћитии. Један од њих је да са ишужиоцима од те информације најравниће иричу за се коју ће се читјалац/слушалац/ћледалац заинћересоваћти. Друи начин је да објавићте ишу иричу како бићте са ишужилашћјима усћосћјавили однос усћуе/конћраусћуе, иа ћетше за неко време бићии ирви на сћиску коме ће ишужилац/иорћћарол даћти неку ексклузивну иричу. Немојћте олако одбациваћти информације које добијетше од особа задужених за односе са медијима јер никад не знатше на који начин ће у одрећеном ишренућку бићии значајне за вас.

4.2.1. Начин комуникације са медијима

Начин комуникације са медијима зависи од врсте медија, околности, као и од медијске пажње коју конкретан случај изазива у јавности. Оно што је битно и што треба нагласити јесте да у комуникацији са медијима не сме да постоји дискриминација у погледу избора медија са којим ће се комуницирати.

Битно је да особа задужена за односе са медијима у сваком конкретном случају добро одмери на који начин и путем ког средства јавног информисања ће пласирати одговарајуће информације, зависно од циља и сваког конкретног случаја. Понекад је

много боље, уколико то озбиљност ситуације захтева, обратити се медијима у живом говору чак и онда када се не располаже великим бројем информација и ако се процени да ће то у датом тренутку умирити и задовољити јавност. Осим тога, давање одговора или саопштења оставља и могућност уклапања у текст чија садржина није унапред позната, о чему се такође мора водити рачуна приликом избора начина комуницирања.

– Основно *правило* добре комуникације између медија и представника јавног тужилаштва јесте успостављање добре сарадње. Неформални састанци, као што је „кафа са новинарима“, даје могућност да се међусобно размене информације, направи план конкретне сарадње, укаже на проблеме, што све доприноси бољој сарадњи. Ако је такав састанак одржан и ако је сарадња успостављена, лакше је очекивати и веће разумевање новинара, а лакше је и пласирати информације онда када је циљ промоција рада тужилаштва.

ПРЕПОРУКА: *Обавезан је састанак и упознавање са новинарима са којима се најчешће сарађује, а зајим и са осталим новинарима у циљу ширења сарадње и добрих односа. Упознавање са новинарима подразумева размену бојева телефона, имејл адресе и других средстава комуникације, како бисте могли да контактирајте са њим новинаром кад вам зајреба, али и да знате ко вас контактира. Исто правило важи и за новинаре, јер старо новинарско правило гласи: добар си новинар колико имаш телефона у именику. Осим тога, новинар мора знати надлежност и овлашћења тужиоца са којим контактира вoводом одређене информације, јер то показује његову озбиљност и професионалност, али и скраћује време да дође до информације која му је потребна.*

– Друго *правило* у раду са новинарима јесте стална доступност новинарима и стална спремност за сарадњу, што је и начин успостављања поверења између представника тужилаштва и новинара.

Спремност за сарадњу означава да је потребно увек, ради спречавања погрешног разумевања и интерпретације, дати објашње-

ње чак и онда када се то не тражи, и избегавати одговоре који се могу различито тумачити. Битно је да тужилаштво не ћути о појавама и свом раду, о чему постоји интерес јавности, јер се тиме често ствара погрешна слика да се нешто прикрива, што утиче на лош имиџ и онда када за то нема реалних основа.

ПРЕПОРУКА: *Одсујности или сјречености овлашћене особе не сме бити разлог за ускраћивање информација, а нарочитио то не сме бити одговор који ће се дати новинарима као разлог збој којеј се информација не јружа. Тиме се може уишцајти на сјварање нове, јојрешне вестии која чак може да на јојрешан начин јредсјави рад јавној тужилашијва.*

– *Треће јравило* јесте поштовање времена новинара. Особа задужена за односе са медијима мора да познаје начин рада новинара, временско ограничење и брзину тј. кратко време у којем је потребно доставити одговарајуће информације, па је веома важно да у складу са тим поступа и достави потребну информацију. Уколико у тако кратком року није могуће одговорити, то треба саопштити и нагласити да ће информација бити пренета чим се сазна и буде доступна.

– *Четврто јравило* је да саопштења и изјаве морају бити прецизне и јасне јер непрецизно саопштење може да прерасте у неистину ако се пренесе на погрешан начин. Информације које се пружају морају бити недвосмислене, о чему се такође мора водити рачуна, као и о контексту у који изјава може бити стављена.

– *Пето јравило* је да информације које се пружају морају бити истините. Истина је претпоставка за добре односе и поверење између јавног тужилаштва и медија. Стога је веома важно да се искључиво пласирају тачне, проверене информације које су много боље од полуистина које никако нису пожељне у овим односима.

Правила пружања информација:

– Приликом пласирања информација, особа задужена за односе са медијима мора да поштује стандарде пласирања информација, као и одговарајућа законска овлашћења и

ограничења која зависе од фазе поступка у којем се информација даје. Увек се мора водити рачуна о важнијем интересу који постоји у конкретном случају, и то се мора објаснити медијима.

– Саопштење мора имати форму званичног става институције. У погледу одређеног догађаја, особа задужена за односе са медијима може имати другачији лични став, али је јако важно да став који износи и преноси медијима представља званични став државног органа и да као такав буде прецизан и тачан. Сама информација мора имати ауторитет институције.

ПРЕПОРУКА: *Особе задужене за односе са медијима истичу дају као представници институција, дају званичне, јасне и прецизне изјаве, а не комуницирају као „неименовани извори“. Осим тога, не би требало ни да коментаришу информације добијене од „неименованих извора“ јер су таква сазнања често нетачна. У таквим ситуацијама најбоље је да кажу како се информације добијене на тај начин не коментаришу.*

– Особа задужена за односе са медијима, уколико у том тренутку нема информацију, мора показати спремност да одговор на тражену информацију достави у што краћем року. У том смислу се пружање информација сматра хитним. Обећање дато новинару требало би испунити у циљу добре сарадње и поверења.

ПРЕПОРУКА: *Особа задужена за односе са медијима би требало да има једног или више сарадника који ће му помагати у спровођењу активности и који ће под његовим надзором обављати послове како би се олакшало комуницирање, посебно у кризним ситуацијама. Јавна тужилаштва која су медијски често експонирана требало би да поред особе која је задужена за комуникацију са медијима одреде и његове сараднике.*

ПРЕПОРУКА: *Особа задужена за односе са медијима никада не треба да каже: „Немам коментар“ или „Без коментара“, јер се тиме нарушава међусобно поверење. Такође, однос мора да тради на међусобном поштовању, без обзира на најисе у медијима, и*

мора једнако да се односи њрема свим новинарима. Није у складу са њравилима њрофесије давати информације само одређеним медијима и њако друђима онемоћућаваџи њрисуђи.

Одговорни представник јавног тужилаштва мора да се понаша тако да савезништвом са медијима и добрим односима са њима допринесе правди, правилном пласирању истинитих информација, јачању правне државе и владавине права. Добром комуникацијом са медијима мора да се утиче на побољшање имиџа јавног тужилаштва, да се промовише исправан систем вредности, а нарочито позитивно вредновање рада јавног тужилаштва. Тужилаштво и медији нису нити смеју бити схваћени као супротне стране, нити се истина може делити на тужилачку и медијску.

Изјаве које се дају новинарима морају бити јасне и без компликованих израза. То превиђа да обраћање мора бити такво да га разуме јавност, а не само правници.

У комуникацији са медијима изузетно је важно да се све објасни, с обзиром на то да представници медија не морају имати знање из области правних наука.

Када се дају изјаве за медије, осим објашњења одређеног поступка, не треба користити формулације типа „према члану закона том и том“ јер ни новинари, а посебно не јавност, не познају законе нити их морају знати, а којим чланом закона је дефинисано кривично дело није информација која је било коме корисна осим јавним тужиоцима приликом писања оптужбе. Дакле, ако је неко осумњичен за тешко убиство, онда се тако и каже, једноставно, јер ће такву формулацију сви разумети. Најбоље је да сами јавни тужиоци прилагођавају термине свакодневном изражавању, јер уколико оставите новинарима да тумаче и поједностављују ваша саопштења, постоји могућност да информација буде погрешно пренета. Ако је неко оптужен за помагање у извршењу кривичног дела, онда тако треба и изјавити, јер се често дешава да се у изјави користи формулација из закона која гласи отприлике овако: „Оптужен за кривично дело тешка крађа у помагању“. Таква формулација неће бити пренета, јер језик извештавања не трпи рогобатне правничке изразе.

Таква објашњења олакшавају разумевање начина рада и основних института, али доприносе и аутентичном преношењу информација, чиме се спречава да оне буду погрешно пренете или у погрешном контексту уклопљене у садржину текста. Такође, овакво поступање показује спремност да се у конкретном случају новинару пружи помоћ а доприноси и већем степену поверења и међусобног поштовања

Често се новинари баве и неким феноменима у правосуђу, изменама закона, добром или лошом праксом. Сарадња приликом обрађивања таквих тема већ дуго постоји са судијама, јер не могу само професори и стручњаци из области правосуђа бити саговорници, већ велики допринос објашњењу неких појава дају и људи из струке који тај посао обављају сваког дана. Уколико то није случај, особа задужена за односе са медијима у тужилаштвима треба да предложи стручног саговорника из редова тужилаца на одређену тему за коју је новинар заинтересован. Ко ће конкретно бити саговорник ствар је договора особе задужене за односе са медијима и новинара. Тужиоци не би требало да избегавају и такву врсту сарадње са новинарима, да буду стручњаци који ће неке појаве у правосуђу прокоментарисати, објаснити и открити новинару, односно јавности.

4.2.2. Препоруке за давање интервјуа

Пре давања интервјуа, потребно је да особа задужена за односе са медијима изврши одговарајућу припрему. Постоје три елемента на које се мора обратити пажња приликом давања изјава:

- Говор
- Изглед
- Садржај

Приликом говора, ритам би требало мењати да би се задржала пажња, док интонацију треба мењати јер то доприноси енергичности. Паузама се истиче значај битних речи или реченица уколико се после њих застане. Приликом говора, главу треба држати усправно, треба јасно говорити и не журити.

Такође треба водити рачуна и о визуелном утиску па је потребно распитати се о месту где ће се наведена изјава давати и носити одећу која је таква да нагласак буде на садржини, а не на изгледу онога ко говори.

Свакако да је најважнија садржина поруке, која мора бити јасна, разумљива и истинита. Њена садржина увек обухвата увод, главни део и закључак. Приликом обраћања јавности, веома је важно користити термине који су општепознати и разумљиви. Ништа мање битно од садржине поруке јесте и невербална комуникација – израз лица, гестикулација, покрет тела, одећа. Најчешће ћете се наћи у ситуацији да за електронске медије дајете појединчане изјаве које се касније користе у оквиру радијских или телевизијских прилога са другим саговорницима или се у оквиру информативних емисија емитује само ваша изјава уз пратећу вест о догађају о којем се извештава. Уколико је реч о таквом извештавању, електронски медији не трпе дуге изјаве. Да не бисте дошли у ситуацију да вам се изјава „сече“ и тако понекад извуче из контекста, морате бити свесни форме извештавања. У већини случајева, изјава која ће бити емитована у радијској или телевизијској емисији неће трајати дуже од 30 секунди, најчешће између 20 и 25 секунди. Особе задужене за односе са медијима морају о томе водити рачуна и научити да информацију пласирају концизно. Наравно да је приоритет садржај информације коју дајете, али што се будете више приближили временском ограничењу, више ћете имати контроле над садржајем који ће бити објављен. Избегавајте дигресије и уметнуте реченице приликом давања изјава. Трудите се да пласирате најважнију информацију и да конкретно одговорите на питање које вам новинар постави.

Када је реч о „незгодним“ питањима, постоји неколико начина да на њих одговорите. Тако што ћете дати само оне информације које неће угрозити поступак или права учесника у поступку, можете најавити и накнадно саопштавање детаља за које новинар пита или напосто рећи да детаље случаја не можете откривати. Морате бити свесни да без обзира на то што новинар инсистира на неком одговору, ви на то питање не морате одговорити и нико

Радна атмосфера са обуке у Новом Саду на којој се анализирају претходно снимљени јавни наступи

вас на то не може натерати. *Немојте дозволити да незгодна питања буду разлог прекида комуникације са новинарима.*

С друге стране, морате знати да због тога што ви одбијате да дате одговоре на питања не значи да ће новинар остати без информације. Потражиће је код представника неке друге институције која има увид у причу коју ради, код некога унутар ваше организације, адвоката, полиције, судија, јавних тужилаца, који ће говорити у ваше име о истрази или предмету за који сте ви задужени.

У зависности од конкретне ситуације, представник јавног тужилаштва треба да процени потребу за пружањем додатних објашњења - појашњења поред датог саопштења или изјаве. Тако ће новинару који се интересује за одређену информацију она бити појашњена, што ће утицати на квалитет текста, али и на правилно представљање рада јавног тужилаштва.

Без обзира на сензационализам, којем медији некада теже, правилно и правовремено давање информација и објашњење може да елиминише тај сензационализам. У случају таквих написа

који урушавају углед јавног тужилаштва, мора се водити рачуна о томе да тужилаштво мора да се суочава са критиком медија на свој рад, али и да стално ради на стварању што боље медијске слике о раду. Негативно извештавање не сме да утиче на квалитет сарадње.

Тужилаштво мора да планира и активности које се односе на реаговање на критику која се тиче рада јавног тужилаштва и да провери да ли је критика аргументована, какву је штету проузроковала и какве ће последице имати евентуалне реакције јавног тужилаштва на такву критику. У зависности од давања одговора на ова питања, треба проценити и начин на који ће се реаговати у датој ситуацији.

ПРЕПОРУКА: Тужилаштво би требало да реагује на критику која је заснована на нејачним подацима тако што ће изаћи са јасним ставом који ће ојовринути нејачне тврдње. Међутим, тужилаштво не треба да реагује на критику која се заснива на личном анимозитету између представника институције и новинара.

ПРЕПОРУКА: Тужилаштво треба да призна грешку у ситуацији када је медијско извештавање истинито и јачно, те да у таквим ситуацијама не излази са контрааргументима јер се тиме погоршава и ситуација и међусобни однос јавног тужилаштва и медија.

ПРЕПОРУКА (за новинаре): Представници медија треба да имају у виду да у тужилаштвима не постоји посебно специјализовано радно место јорјарола, већ да тај посао обављају заменици јавних тужилаца или тужиоци, који ујоредо раде и свој јримарни посао. Због сложености јоложаја особа задужених за односе са медијима, новинари би требало да имају разумевања уколико неко од њих није у могућности да се одмах јави или јружи информацију и да то не треба да схвати као одбијање или ћушање.

4.2.3. Едукација особа задужених за односе са медијима

„Реци ми и заборавићу. Покажи ми и зајамљићу. Позови ме да учествујем и разумећу.“

Конфучије

Едукација особа задужених за односе са медијима је једна од најзначајних активности која се мора одвијати континуирано, због специфичности и броја различитих задатака.

Од обучености особе која спроводи, планира активности и планира информације зависи и степен примене Комуникационе стратегије тј. правилна комуникација, с обзиром на то да је реч о специфичној области у којој је потребно посебно искуство и знање за поступање.

Обука за писање комуникационих протокола. Апелационо јавно тужилаштво Крагујевац, априла 2015. године

Обука на Правосудној академији – Милица Љубичић и Мирјана Голубовић

Обуке које се одржавају односе се на упознавање са Комуникационом стратегијом – њеним циљевима, начинима спровођења, анализом резултата, предузимањем појединачно планираних активности, јавним наступом, изградом Комуникационих протокола и извештаја. Обуке су осмишљене тако да се на основу уочених недостатака и проблема особе задужене за односе са медијима кроз практичне примере обуче за свакодневну комуникацију, али и за кризно комуницирање. Циљ је и увежбавање проактивног деловања, писања саопштења и давања интервјуа.

Такође, пратећи свакодневна медијска извештавања, координатор за спровођење Комуникационе стратегије бележи специфичне случајеве, појаве и проблеме који се анализирају на обукама и дају препоруке за будуће поступање.

4.2.4. Саопштење за јавност

ПРЕПОРУКА: Приликом писања саопштења треба избежавати строје формалне реченице, а термине користиш тако да их разумеју и новинари и грађани. Саопштења морају да садрже изв. „дијину чињеницу“, а не само било какав одговор.

ПОЗИВ НА КОНФЕРЕНЦИЈУ ЗА НОВИНАРЕ – ПРИМЕР

Поштовани,

Позивамо вас на конференцију за новинаре поводом _____

Конференција ће се одржати дана _____ у _____ са почетком у _____ часова.

На конференцији ће се новинарима обратити _____

За акредитацију и све потребне информације обратити се _____ на телефон _____ или на мејл адресу _____.

4.2.5. Односи са јавношћу јавног тужилаштва

4.2.5.1. Примери ПР праксе Републичког јавног тужилаштва

Рад Републичког јавног тужилаштва – Одељења за односе с јавношћу које је пласирало неколико вести за које је постојало велико интересовање јавности добар је пример активног вођења промотивне активности и пласирања информација.

Полиција и Тужилаштво против насиља у породици

„...Републички јавни тужилац Загорка Доловац изјавила је да је неопходна сарадња јавног тужилаштва и полиције како би се брзо реаговало и омогућило прикупљање квалитетних доказа у случајевима насиља у породици и да нам је циљ правноснажна осуђујућа пресуда, као и да пред насиљем ниједан део друштва не сме да затвори очи, као и да то

Загорка Доловац, републички јавни тужилац, и Небојша Стефановић, министар унутрашњих послова Републике Србије

није посао само за тужилаштво и полицију те да је битно усклађивање и стандардизација српских прописа у тој области са прописима Европске уније и других међународних институција.

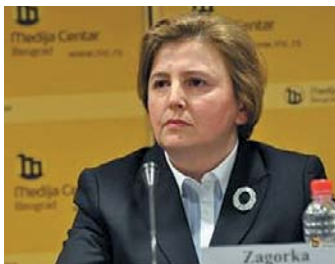
Републички јавни тужилац Загорка Доловац и министар Небојша Стефановић позвали су све надлежне институције и грађане да се прикључе борби против насиља у породици.

Стефановић је најавио формирање радне групе на конференцији за новинаре са републичким јавним тужиоцем Загорком Доловац, а после састанка, на којем су разматрани предлози за унапређење поступања МУП-а и тужилаштва у случајевима насиља у породици, навео је да ће на том послу МУП и Тужилаштво заједно радити...“

Пример како су медији пренели конференцију за новинаре на отварању саветовања о безбедности информативних сајтова које је одржано у београдском Медија центру 18. марта 2015. године на којој је Републичко јавно тужилаштво узело учешћа, који представља пример позитивног извештавања о активностима јавног тужилаштва. На отварању саветовања о безбедности информативних сајтова које је одржано у београдском Медија центру 18. марта 2015. године.

Медији на мети криминалаца

„Информативни сајтови све више преузимају примат обавештавања јавности, укључујући и безбедносне теме. Прошлог петка, када је отета двогодишња М. П., полиција је објавила саопштење о отмици и фотографију девојчице, који су одмах објављени на медијским сајтовима (укључујући и „Политику онлајн“), опис аутомобила, регистарске ознаке...

Републички јавни тужилац
Загорка Доловац

– Те информације су преплавиле интернет, чиме је грађанима омогућено да помогну полицији у потрази за отмичарима. Средом, врло брзо су ухапшени – рекао је министар унутрашњих послова Небојша Стефановић на саветовању у Београду посвећеном безбедности информативних сајтова.“

Он је овај пример навео да би указао на то да и онлајн медији могу да буду на мети криминалаца који делују у дигиталном свету, због своје улоге коју преузимају.

„Генерално гледано“, рекао је Стефановић, „сајбер криминал у Србији је у порасту.“

Министар унутрашњих послова је истакао је да полиција има тимове за борбу против сајбер криминала, али да су константно неопходне нове обуке и праћење нових технологија. Он је објаснио да је у супротстављању сајбер криминалу често неопходна међународна правна помоћ која је углавном спора, а понекад и изостаје...

Конференција за новинаре посвећена борби против сајбер криминала

...Републички јавни тужилац Загорка Доловац истакла је да овај државни орган гоњења посебну пажњу посвећује безбедности новинара, па и информативних сајтова. Ипак, она је изразила наду да ће сарадња јавног тужилаштва и медија бити побољшана јер, како је рекла, треба нам „владавина права, а не владавина гласина“. „Тужилаштво је, у том смислу, недавно усвојило стратегију комуницирања чија је основа децентрализација тужилаца задужених за односе са јавношћу...“

4.2.5.2. Информације које јавна тужилаштва могу дати медијима у различитим фазама поступка

Зарад боље комуникације између медија и тужилаштва, како не би дошло до већ поменутих повреда претпоставке невиности, угрожавања права и приватности учесника у поступку, као и прејудицирања исхода поступка, неопходно је јасно разјаснити које информације тужилац или особа задужена за односе са медијима тужилаштва може дати новинарима.

Потребно је нагласити да ни сам Законик о кривичном поступку не дефинише до краја које се информације у којој фази поступка могу износити а које не.

Оно што је неопходно да би обе стране у комуникацији оствариле свој интерес – медији добили довољно информација за свој рад а тужиоци да не угрозе свој рад, јесте да обе стране добро познају свој посао. Новинар би требало да познаје основна правила кривичног поступка – да зна која питања може да постави и које одговоре може да тражи како би квалитетно извештавао. Уколико то није случај, задатак особе задужене за односе са медијима је да га упозна и по потреби едукује о процедурама и о чињеници које информације може добити а које не.

Да би се што лакше одредио оквир и постављених питања и датих одговора, следе примери из праксе.

ПРИМЕР 1: Пример покретања истраге о малверзацији у извлачењу игре на срећу „Лото“ када је у директном емитовању дошло до сумњивог извлачења бројева. Само дан касније, огласио се Републички јавни тужилац најављујући покретање истраге. У

Тужилаштво истражује Лото превару

Nakon što je „greškom“ operatera tokom izvlačenja loto kuglica, jedan od brojeva, kompletno sa pratećom statistikom, objavljen pre nego što je izvučen iz bubnja, Republičko javno tužilaštvo pokrenulo je istragu o regularnosti organizovanja ove igre na sreću. Reagujući na skandal koji je izazvao lavinu nezadovoljstva u Srbiji, premijer Aleksandar Vučić najavio je temeljnu istragu i kažnjavanje svih odgovornih, ukoliko se utvrdi da je bilo krivičnog dela i nameštanja brojeva. Skandal sa nameštanjem najpopularnije igre na sreću.

e-Novine sreda, 29. jul 2015. | e-Novine

„Више јавно тужилаштво у Београду издало је налог Министарству унутрашњих послова за прикупљање потребних информација и обавештења како би се утврдиле све чињенице и евентуална кривишна одговорност у вези са извлачењем бројева у игри на срећу 'Лото' Државне лутрије Србије, у 59. колу, које је емитовано у директном телевизијском преносу на ТВ Прва, у уторак, 28. 7. 2015. године“, наводи се у саопштењу Тужилаштва које је потписала Загорка Доловац. У саопштењу се каже да је Тужилаштво свесно да је овај случај изазвао широко узнемирење грађана, с обзиром на то да је рећ о Државној лутрији Србије, тако да ће о свим резултатима истраге јавност бити благовремено обавештена.

e-Novine

„Тужилаштво је одлучно да се ceo овај случај детаљно испита и као републички јавни тужилац желим да поручим да ће сви одговорни бити процесурирани без обзира на функцију коју обављају и позисију коју имају“, наводи се у саопштењу.

саопштењу се наводи који је значај целог догађаја, први потези које је направило Тужилаштво и уверавање да ће се све истражити и утврдити да ли је било малверзација или не.

Истрага је трајала три месеца, током којих нису пронађени докази да је учињено кривично дело, па се Тужилаштво поново огласило.

Тужилаштво затворило истрагу, нема одговорних за аферу "лото"

Више јавно тужилаштво у Београду није утврдило појединачну кривичну одговорност у случају извлачења игре на срећу "лото", због чега је затворило истрагу, рекао је званично тужилаштво.

Од тренутка када се сам догађај одиграо, пажња јавности је била усмерена на ту истрагу и чекало се име кривца. Ипак, у једном тренутку Тужилаштво саопштава да се од истраге одустаје.

САОШТЕЊЕ ВИШЕГ ЈАВНОГ ТУЖИЛАШТВА У БЕОГРАДУ:
„Више јавно тужилаштво у Београду није утврдило појединачну кривичну одговорност у сумњивом извлачењу игре на срећу „Лото“, због чега је затворило истрагу. Како је портпаролка Вишег јавног тужилаштва Татјана Секулић рекла за Блиц, Тужилаштво је размотрило резултате предистражног поступка који

је спровела полиција, током којег су обављени разговори и вештачења и утврдило се да нема сумње да је почињено било које кривично дело које се гони по службеној дужности.“ (извор: Блиц)

Оба саопштења и обраћања јавности испунила су смисао комуникације у датом тренутку. У првом случају дато је уверење јавности да ће Тужилаштво урадити све што је потребно да се цео случај испита, а у другом да истрагом нису установљене малверзације и да самим тим нема кривца. Само обраћање је довољно да се спречи неповољан утисак јавности о раду Тужилаштва јер је саопштено и образложено поступање.

ПРИМЕР 2: У ситуацији када је суд одлучио да одбаци оптужницу у случају претњи новинарки Б92 Бранкици Станковић, огласило се Тужилаштво које је најавило да ће уложити жалбу.

Четвртак, 22. април 2010.

Tužilaštvo će uložiti žalbu na odluku suda

BEOGRAD, 22. aprila 2010. (Beta) - Tužilaštvo će uložiti žalbu na rešenje Prvog osnovnog suda u Beogradu kojim je odbačena optužnica protiv šestorice navijača Partizana koji su sa tribina pretili novinarki B92 Brankici Stanković, izjavio je u četvrtak portparol Republičkog tužilaštva Tomo Zorić.

BEOGRAD, 22. aprila 2010. (Beta) - Tužilaštvo će uložiti žalbu na rešenje Prvog osnovnog suda u Beogradu kojim je odbačena optužnica protiv šestorice navijača Partizana koji su sa tribina pretili novinarki B92 Brankici Stanković, izjavio je u četvrtak portparol Republičkog tužilaštva Tomo Zorić.

"Tužilaštvo je iznenađeno odlukom Suda da odbaci optužnicu i Tužilaštvo će sigurno uložiti žalbu čim dobije pisani odgovor rešenja", kazao je Zorić agenciji Beta.

Iznenađenje je "tim pre veće" što je optužnica već prošla proveru suda i Krivično vanraspravno veće suda je pre glavne rasprave odbilo sve prigovore branilaca, naveo je on.

"Tužilaštvo će uputiti dopis Visokom savetu sudstva da ispita ovaj slučaj i utvrdi da li je eventualno bilo nekih drugih propusta", kazao je Zorić. On je naglasio da je značaj optužnice izuzetno veliki, praktično istorijski, pošto je to prva optužnica na osnovu prošlogodišnjih izmena Krivičnog zakona kojim se novinari tretiraju kao službena lica.

ПРИМЕР 3: Још један пример реаговања Тужилаштва на одлуку суда јесте случај првостепене пресуде у предмету о нападу на сниматеља телевизије Б92. Одмах по изрицању првостепене пресуде, огласило се Тужилаштво најављујући жалбу и образлажући и разлоге за такво поступање.

ПРИМЕР 4: Следећи пример из иностранства показује брзо реаговање тужилаца у тренутку кризе која је захватила целу земљу и привукла пажњу целог света. Терористички напади у Пари-

Tužilaštvo će uložiti žalbu na presudu napadačima na snimatelja B92

Јадно Бео, 11.05.2011. - 18:17

SAŠA KUKAVIĆA (B)

Републичко јавно тужилаштво саопштило је данас да ће битно уложити жалбу на пресуду Првог основног суда у Београду којом су нападачи на сниматеља телевизије B92 Бошка Бранковића осуђени на казне кућног притвора и условне осуде и заhtевати оштрије кажњивање починилаца.

Тужилац на сценарију B92 допринио се кривим протеклом (члук) наредне недеље ујачујеника Радољана Караџића у јулу 2005. (јидење и Дојче) (Фото: 24 сата)

Prvi osnovni sud u Beogradu osudio je 6. maja napadača na kamermana televizije B92 Mianu Šavabovića na 10 meseci kućnog zatvora, a njegove kaulženike Štefana Miličevića i Nikolu Lazca na uslovne kazne od šest, odnosno četiri meseca. Kako se navodi u saopštenju, Tužilaštvo će učiniti sve u okviru svojih zakonskih ovlašćenja da se ispravi nepravda prema kameramanu televizije B92 jer se, kako se ocenjuje u saopštenju, izrečenim kaznama ne može sumati kažnjavanja već se čaje toka poruka koja nhrabruje nasilnike i izaziva nesigurnost građana Srbije.

Остан вест из

иницијативу у обавештавању јавности о сваком помаку у истрази. Саопштавају све информације до којих се долази из сата у сат, о хапшењима, осумњиченима, доказима и знањима. Инфор-

Француска у рату против тероризма, 129 жртава, напад извела три терористичка тима

ПАЗИС

/ СВБОТА, 14. НОВ 2015, 11:21 -> 23:36

ИЗБОР:

РТС, РОЈТЕРС, ТАКУС, БЕТАИМП, ФОНЕТ, ФИРАФ, ВИВИНСИ

Француски председник је рекао да су терористички напади у Паризу, где је погинуло 129 људи, чин рата, који је организовала Исламска држава уз помоћ изнутра. 352 особе су повређене међу којима су 99 особе са озбиљним повредама. Проглашена тродневна жалост у земљи. Француски тужилац саопштио да су три терористичка тима била умешана у напад и да је убијено седам терориста.

мације саопштавају на различите начине – изјавама и саопштењима, свесни да су очи јавности упрте у њих и да очекују резултате. Неколико дана касније, истраге резултирају и оптужницама, о чему одмах обавештавају јавност.

20.50 - Белгијски тужиоци отворили антитерористичку истрагу поводом напада у Паризу.

20.30 - Двоје осумњичених који се доводе у везу са нападом у Паризу регистровани су као мигранти у Грчкој јавља АФП

20.24 - Према извештају белгијског дневника *Дернијер ер*, тројица терориста из организоване групе која је извршила нападе у Паризу су били белгијски држављани.

19.10 - Ухапшене четири особе у Бриселу због сумње да су повезане са нападима у Паризу.

Портпарол тужилаштва Кун Хенс рекао је новинарима да је у бриселском предграђу Моленбек, у коме претежно живе грађани мароканског порекла, спроведена антитерористичка акција у којој је ухапшено неколико људи.

Два нападача дошла из Брисела

НЕДЕЉА, 15. НОВ 2015, 14:52 → 17:29

ИЗБОР
ТАКТИЧЕТАРОУТЕРСИЈА

Белгијско тужилаштво саопштило да су две особе, које су умешане у терористички напад у Паризу, француски држављани који су живели у Бриселу, преноси "Ројтерс". Такође, полиција је у Белгији ухапсила седам особа осумњичених да су умешане у напад у Паризу.

ЧИТАЈ МИ!

У саопштењу канцеларије савезног тужиоца наводи се да су два аутомобила регистрована у Белгији пронађена у Паризу, један близу "Батаклана" и други близу Пер Лашеза.

Повезане вести

Концертна дворана "Батаклан" је место где је 89 људи убијено, док се Пер Лашез, највеће гробље у Паризу, налази у близини, пренео је АФП.

1 **Осуђено више атентата у Бриселу?**

"Истрага показује да су два возила измињена почетком седмице на подручју Брисела", пише у саопштењу.

Белгија – две оптужнице због тероризма, неуспешна рација у Моленбеку

ПОНЕДЕЉАК, 16. НОВ 2015, 11:15 → 16:44

ИЗБОР
ПСИХОПРОВАЊАЦИ

Белгија је подигла две оптужнице за тероризам поводом напада у Паризу, јавља АФП. Оптужене су две особе које су ухапшене после напада, али нису саопштена њихова имена. Претходно је белгијска полиција окончала рацију у бриселском насељу Моленбек, покренула у циљу хапшења осумњиченог организатора терористичких напада у Паризу Салеха Абдеслама, али том приликом нико није ухапшен нити повређен, саопштило је белгијско државно тужилаштво.

4.3. КРИЗНИ ПР

Кризну ситуацију чине један или више несвакидашњих догађаја чији се ефекти рефлектују на рад јавног тужилаштва. Она представља период нестабилности услед низа догађаја који доносе промене, добре или лоше за тужилаштво, и које могу негативно да утичу на углед јавног тужилаштва.

Комуникационом стратегијом тужилаштва предвиђено је које активности треба предузети у случају кризе која се може јавити у било које време и на било ком месту. С тим у вези, Стратегија као прву активност предвиђа: да се изгради *кризна сипраијеија* тј. да се процени однос између слабих тачака и могућности да се реагује са циљем сузбијања кризе и омогућавања стабилизације институције која кризу треба да реши у своју корист.

Процена ризика нема само за циљ да утиче на насталу кризу, већ може и значајно да допринесе спречавању настанка ризика. Уколико криза ипак настане, ова процена треба да омогући да се институција односно тужилаштво представе на најбољи могући начин у датим околностима.

Основна правила стратегије кризне комуникације која су дата у самој Комуникационој стратегији базирана су на аргументованом супротстављању страни која тврди да постоји криза која директно утиче на рад и атмосферу у тужилаштву. То би значило да се нпр. насупрот изнетим/објављеним документима, који су лоши по тужилаштво, износе чињенице и разлози који говоре супротно, како би се тако настала криза ублажила или елиминисала. На такав начин тужилаштво иступа поштено и у складу са препоруком о поштену односу према јавности.

Један од начина на који се може поступити јесте минимизирање одговорности за кризу, демантијем да је постојала намера да се причини штета уз одговарајуће оправдање, што све утиче на то да се дата криза смањи. Ово се исто може постићи и нпр. изјавом да није причињена штета, нити да је настала повреда, наравно уколико је то основано или пак најавом корективног поступка отклањања настале штете и спречавања понављања кризе. У так-

вим околностима потребно је упутити и извињење односно преузети одговорност за насталу кризу и евентуално за причињену штету.

Значајно средство у борби против настанка кризе представља проактивни рад особа задужених за односе са медијима који предвиђа да се у сваком тужилаштву креира *листa њоседно осетљивих њредмета или њишњања* о којима би медији могли имати критички став, а такође узима у обзир предмете и догађаје који изазивају велико интересовање јавности и води рачуна о њима. Такве предмете треба третирати са посебном пажњом, треба пратити рад на њима, благовремено обавештавати јавност о раду и даљем поступању јавног тужилаштва и тако избећи критику рада и лоше текстове о раду јавног тужилаштва који би евентуално садржали наводе да тужилаштво не поступа у предметима за које постоји интересовање јавности.

Изузетно важна активност којом се може спречити настанак кризе и проактивно деловати јесте свакодневно праћење медијских написа о раду јавног тужилаштва и оцењивање таквих текстова у складу са тим, као и одговарајуће проактивно реаговање у зависности од конкретне ситуације и садржине критике.

4.3.1. Врсте криза и њихово решавање

Постоје две врсте криза: *обична*, коју је могуће предупредити и *изненадна*, код које је могуће само реактивно деловање по њеном настанку, тј. тежња да се она смањи или отклони.

Свака обична криза има своју генезу и пре њеног настанка постоји претња коју добар кризни ПР треба да уочи. Уочавање претње олакшава управљање кризом. Код уочавања, претњу треба и лоцирати. Претње могу представљати сви актери друштва, удружења, невладине организације, политичке партије, јавни скупови, али и државне институције, тужилаштво, судови и полиција. Криза не мора само да утиче на институцију, већ и на запослене у тим институцијама, што се прелива на институцију. Код ове кризе узроци су најчешће непосредни, тенденциозно смишљени и који захваљујући медијској покривености нарушавају

углед организације. У њих спадају и случајни догађаји поводом којих се износе неистине или се догађаји или изјаве извлаче из контекста како би се направила вест која штети институцији.

Међутим, постоје и кризе које се појављују изненада, које воде ка избијању инцидента и које се нису могле предвидети. Непосредни узроци кризе су изненадни догађаји који самом појавом добијају медијску пажњу и њих најчешће није могуће предвидети, а тиме ни контролисати (поплаве, хаварије, нереди на демонстрацијама и др.).

Због тога је веома важно да свако тужилаштво има план који предвиђа активности свог кризног ПР-а како би могао да делује на одговарајући начин у свим ситуацијама. Кризни ПР је потребан увек и у сваком тужилаштву, чак и када је реч о малим тужилаштвима и срединама у којима обично не постоји велико медијско интересовање за њихов рад.

Планирање кризног ПР-а могло би да обухвата следеће кораке:

1. Обезбеђивање неопходне комуникације ради разумевања кризе и ради ангажовања на активностима сузбијања кризе,
2. Расподела улога или задатака, као и утврђивање природе и обима посла који треба да се обави,
3. Одређивање фактора који утичу на избијање кризе на основу којих се могу поставити циљеви,
4. Дефинисање последица које криза може да изазове,
5. Одређивање резултата које треба остварити,
6. Припрема акционих планова,
7. Утврђивање начина контроле како би се успешно остварили циљеви,
8. Спровођење – договор између свих кључних особа о томе ко и шта треба да ради.

ПРЕПОРУКА: *Пошредно је да сва јавна тужилаштва израде кризни ПР протокол или у истојојојеће протоколе унесу одредбе о кризном ПР-у.*

4.3.2. Како изгледа криза у пракси и како се на њу реагује?

Криза почиње непредвидиво, као хаос или неред и развија се зависно од моћи учесника у кризи. Ове ситуације су веома стресне јер су особе задужене за односе са медијима под притиском, а сви покушавају да ступе у контакт са њима, новинари имају више информација од самих тужилаца, а нико не зна шта тачно да саопшти о ономе што се десило. У том тренутку систем који је нормално функционисао запада у хаос и неред и захтева се одговарајућа и правилна реакција. Прво што треба урадити јесте зауставити панику и планирати конкретне активности у циљу решавања проблема.

Прво обраћање јавног тужилаштва ради умањења неповољног утицаја кризе, у зависности од конкретних околности, треба да садржи:

- Изражавање јавног жаљења због догађаја,
- Наговештај будућег решења,
- Ублажавање оштре реакције јавности,
- Наговештавање елиминисања штете, обештећења жртава у зависности од конкретне ситуације.

Ако ствари дођу до краја, извините се. Извињење је први корак ка опоравку од кризе јер лаж неће оправдати погрешне активности, већ може да да још лошије ефекте на дуже стазе. Јавност ће увек препознати извињење.

Важно је да се реагује одмах, зато не чекајте. Вести се преко интернета шире екстремном брзином и ако мислите да ће јавност заборавити, то је погрешна стратегија. За то време може се појавити мноштво негативних и нетачних коментара који могу развити жаришта чији је ефекат не само разбуктавање постојеће, већ и изазивање нове кризе.

Након тога *наставите да одговарате и на коментаре*, чиме ћете успешно ублажити оштру реакцију јавности. Новинари ће тада најчешће постављати многа питања, отворати нове теме, а треба очекивати и провокацију. Због тога је битно да се унапред

припреме одговори који садрже елементе који су претходно наведени, а који имају за циљ да смире јавно мњење и да доведу до замрзавања кризе.

4.3.3. Правила кризног ПР-а

- Одредити тим кризног ПР-а,
- Одредити портпароле,
- Обучити портпароле за поступање у кризи,
- Сачинити комуникациони протокол,
- Одредити кључне представнике јавности,
- Предвидети кризу,
- Сагледати кризу,
- Предвидети комуникационе методе у време кризе,
- По престанку кризе, анализирати грешке направљене приликом спровођења кризног ПР-а.

Кризни ПР тим је тим који управља кризном ситуацијом, дефинише стратегију, одређује тактику и начине комуницирања са медијима како би се криза замрзла, а уколико је могуће, да се криза искористи и као прилика да се стекну позитивни поени, па чак

Представљање резултата примене Комуникационе стратегије
– анализа резултата

и афирмише институција (куриозитет представља чињеница да према кинеском карактеру који означава кризу, његово друго значење је прилика).

Важно је да особе које су укључене у кризни ПР тим буду добро уигране и да могу брзо превазићи разлике у мишљењима како би се дошло до брзих и адекватних одговора у овој ситуацији. Пожељно је да у овом тиму, тамо где је то могуће, буде и новинар.

Портпарол је именовано лице које иступа званично у име институције, а у кризном ПР-у је пожељно да их има више јер је некада потребно деловати истовремено обраћајући се различитим врстама медија.

Обука портпарола је изузетно важна за поступање у кризним ситуацијама јер он највише осећа кризу, али је и први који зауставља негативне утиске јавности који се формирају поводом кризе и преузима одговорност за њено решавање.

Комуникациони протокол је унапред припремљени план деловања у кризним ситуацијама са тачно одређеним улогама и стратегијом комуникације са медијима. Циљ је да се избегне хаотично обавештавање јавности и уведе ред у поступање у кризним тренуцима. Садржи и план међусобног информисања учесника кризе, а такође предвиђа и начин комуникације са супротстављеном страном. Кризни протокол подразумева да се комуникације држе отворене по разним каналима како би се у кризни тим слило што више информација.

У кризном ПР-у морамо знати коме се обраћамо и у зависности од тога дефинисати и поруку коју желимо да пренесемо. У оваквим ситуацијама не важе општа правила и неопходно је дозирати износити информације јер би преурањено изношење неких информација могло да распламса кризу.

Током кризе, пожељно је усмено комуницирање, а избегавати саопштења за јавност. Такође је пожељно непосредно обраћање јер се смањује простор да неко тумачи ваше речи и изводи погрешан закључак. Ако је и потребно да се изда саопштење, онда треба да га напише и проследи кризни тим. Пожељно је и директно извештавање оних новинара са којима имамо добру сарадњу.

4.3.4. Обраћање различитим циљним групама за време кризе

За време кризе, обраћање може бити усмерено ка широј и ужој јавности, политичким партијама, па чак и супротстављеној страни (нпр. лицима која држе таоце) и веома је важно какву поруку желимо да им пошаљемо.

Када се порука шаље широј јавности, обичним људима, морамо говорити тако да нас они разумеју. Ако се обраћамо стручној јавности коју чине експерти одређене струке, препоручује се коришћење стручне терминологије. Ова врста јавности је у кризи изузетно важна јер може да сугерише да ли кризни ПР поступа стручно и по одређеним професионалним стандардима. Пожељно је да, уколико је то могуће, стручњаци одређених профила буду укључени у кризни тим.

У обраћању политичарима као делу јавности, циљ је да се изазове њихова реакција да ураде нешто из оквира своје надлежности.

На пример, ако се обраћамо супротстављеној страни, у поруци коју шаљемо преко медија можемо исказати спремност за преговоре. Ако се обраћамо супротној страни која има унапред негативан став према нашем раду или нашем поступању, у таквим ситуацијама је обавезно да се избегавају претње, сила, подсмех или омаловажавање, али им се на увид могу ставити опрема и средства којом се располаже, указати на реакцију јавности на њихово деловање, па чак и наговестити могућност мирног изласка из кризе. На пример, када тужилаштво изда саопштење којим позива на уздржаност од одређеног понашања, али и наговести да ће сваки акт који садржи елементе кривичног дела бити санкционисан у складу са законом.

4.3.5. Стратегија кризног комуницирања

Приликом планирања кризног комуницирања, могу се предвидети следеће методе:

1. Контранатак као супротстављање страни која тврди да постоји криза уз примедбу да су њена логика и чињенице погрешне,

2. Оповргавање кризе - у таквим ситуацијама је веома важно да је институција сигурна у своје тврдње и да даје истините податке,
3. Изговор ради минимизације сопствене одговорности за кризу, тврдњом да институција није имала контролу над догађајима који су изазвали кризу и демантовањем да је постојала намера да се причини штета,
4. Оправдање са циљем минимизације кризе саопштењем да је институција предузела спорне радње, али да из тих активности нису наступиле озбиљне штете за имовину нити повреде људских права,
5. Најава корективног поступка - исправљања причињене штете и спречавања да се криза понови.

У кризном ПР-у веома је важно водити рачуна о временском моменту јер је он одлучна тачка у којој стратегија делује и утиче да се криза замрзне. Након тога, ако се успешно делује у одређеном тренутку, добија се довољно времена за контранапад и оно што може позитивно да утиче на углед институције. Зато је важно планирати активности које се морају предузети у тачно одређено време јер су само такве активности делотворне у кризи.

ПРЕПОРУКА: *Корисницима наведена правила и објашњења, у сваком тужилаштву формирају кризни ПР тим са усвојеном методологијом рада, водити одговарајућу евиденцију кризних ситуација, а зајим извршити анализу предузетих активности, прешака и остварених резултата.*

ПРИМЕР КРИЗНЕ СИТУАЦИЈЕ: Више јавно тужилаштво Београд закључило је споразум о признању кривице са Светланом Ражнатовић, што је изазвало лавину негативних коментара у јавности и кризну ситуацију с обзиром на то да су новински написи били следећи: „Правда се купује“, „Само богати могу купити правду“, „Срамни споразум Јавног тужилаштва“... Таквим написима бачено је изузетно негативно светло на институцију Вишег јавног тужилаштва у Београду и јавила се потреба хитног замрзавања кризе. Тадашњи портпарол Томо Зорић морао је да гостује у телевизијским емисијама и дебатује са противницима спо-

разума, новинарима и водитељима, који су веома негативно доживели тај потез овог тужилаштва. Гостовао је у емисијама које су се специјално бавиле овом темом и које је пратио милионски аудиторјум. Полазна тачка је била та да је нашој јавности недовољно познат институт споразума о признању кривице па је било потребно објаснити да он постоји у свим савременим законодавствима. Такође су анализирани и сви позитивни ефекти овог споразума. Иако је до тог тренутка постојао 71 случај од увођења овог института, управо је тај случај у јавности изазвао огромно интересовање и створио утисак да је ово први такав споразум па је требало објаснити да Светлана Ражнатовић није прва јавна личност која је оптужена и која се нагодила са државом. Слични случајеви дешавали су се у Италији (случај Валентино Роси, случај Орнеле Мути, случај Лучана Паваротија, Бориса Бекера и други). Због горе наведеног је овај споразум морао бити појашњен домаћој јавности како би се стишала расправа. Закључак који се могао извући био је да је расправа била заснована на чињеници да су се они који су износили ставове изјашњавали у зависности од тога да ли воле или не воле поменути певачицу. Овај субјективни аспект отежавао је тужилаштву да на објективан начин представи споразум, што је захтевало проучавање искустава из модерне европске праксе како би се показало да никакав грех није опроштен, већ је све засновано искључиво на закону. Таква аргументација довела је до замрзавања кризе и од тог тренутка тужилаштво је могло да предочи јавности позитивне ефекте који се постижу оваквим споразумима.

5. ПРОАКТИВНО ДЕЛОВАЊЕ

Проактивно деловање јавног тужилаштва представља претпоставку успешног рада не само када је у питању поступање у кривичном поступку већ у данашњим условима и када је у питању извештавање ван кривичног поступка. Проактивност је једна од најбитнијих карактеристика рада и деловања у области комуникације, јер само тужилаштво има прилику да креира садржину информација и правац у коме жели да оне буду представљене у медијима.

Значај оваквог приступа у конкретним односима с јавношћу је вишеструк, јер се тако отклања могућност наступања кризе, а и могу да се ублаже ефекти настале кризе и њене последице. Њиме се утиче и на бољу информисаност јавности, повећава ниво транспарентности рада јавног тужилаштва и утиче на побољшање његовог имиџа, али и спречава цурење информација.

Проактивни рад јавног тужилаштва у односу са медијима може се реализовати на различите начине. У случају извештавања медија о неком догађају који изазива медијску пажњу, тужилаштво може да предупреди погрешно медијско извештавање тиме што ће само иступити и саопштити јавности битне чињенице о поступању у конкретном предмету, пратити даље извештавање и наставити да пружа информације у зависности од потребе. Пример проактивног деловања у кризним ситуацијама јесте и сазивање конференција за новинаре како би се спречиле спекулације у вези са кризним догађајем и спречило даље ширење кризе. За организовање конференција за новинаре нису потребни специјални услови као што је посебна просторија, опрема итд, већ само спремност на сарадњу са медијима. Конференција за новинаре може се одржати и испред зграде јавног тужилаштва где особа задужена за односе са медијима ради.

Вежба писања Комуникационих протокола сходно Комуникационој стратегији Државног већа тужилаца и Републичког јавног тужилаштва

Да би се постигли жељени ефекти проактивних мера, захтева се:

- Претходна анализа рада тужилаштва и јачање унутрашњих капацитета,
- Анализа медијског извештавања,
- Планирање и предузимање активности ка различитим циљним групама,
- Коришћење свих видова сарадње са другим институцијама, организацијама и грађанима,
- Утврђивање проблема у односу са медијима, унутар самог јавног тужилаштва и у односу са другим институцијама, и
- Проналажење решења како би се проблеми убудуће избегли.

У складу са претходно наведеним произилази да проактивно деловање обухвата читав низ различитих активности, а успешност и план њиховог спровођења зависе од компетентности и организације особе која је задужена за односе с медијима, конкретних активности одређеног јавног тужилаштва, степена отворености истог и квалитета остварене сарадње са свим актери-ма у овом ланцу комуникације.

5.1. Праћење медијских садржаја

Сва јавна тужилаштва у Републици Србији су дужна да прате начин представљања свог рада у медијима, да о томе воде евиденцију и врше анализу текстова, и да о томе извештавају Одељење за односе с јавношћу Републичког јавног тужилаштва у одређеним извештајним периодима. Начин на који ће се водити та врста евиденције у надлежности је особе задужене за односе са медијима, а у извештајима ће се наводити резултати тог праћења и достављати поменутом одељењу за односе с јавношћу.

Обавеза праћења медијског извештавања треба да покаже медијску слику о раду и да укаже на потребу одговарајућег превентивног или проактивног деловања.

5.2. Анализа медијског садржаја

Из досадашње праксе је утврђено колико је значајна анализа медијских садржаја како би могло правовремено да се реагује или спречи негативно представљање рада тужилаштва. С тим у вези је уочена и потреба за додатном обуком особа задужених за односе са медијима и ПР тимова на ову тему како би се оснажило адекватно превентивно и реактивно медијско деловање, али и деловање у области промовисања рада.

Координатор за спровођење Комуникационе стратегије у анализи текстова са особама овлашћеним за односе са медијима

Анализа медијског садржаја може бити квантитативна која даје бројчани пресек начина комуникације тужилаштва и квалитативна која се добија анализом у којој мери су постављени циљеви реализовани.

Квантитативна анализа медијског садржаја (пресклипинга и мониторинга, броја захтева за приступ информацијама од јавног значаја, броја саопштења за јавност, конференција за медије, брифинга за медије, интервјуа, учешћа у емисијама, годишњих брошура, прилога и чланака, годишњих дружења са новинарима и уредницима, састанака са запосленима) обавља се тако што се анализира број и начин комуникације тужилаштва и оцењује позитивно, неутрално или негативно. На основу тих оцена могуће је да се закључи о степену транспарентности рада конкретног јавног тужилаштва, начину представљања у медијима, као и који начин комуницирања би убудуће требало применити.

	Број	Позитивно	Негативно	Неутрално
Новински чланци и репортаже				
Одговори на захтев за приступ информацијама				
Саопштења за јавност				
Аудио и видео изјаве медијима				
Конференције за медије				
Брифинг за медије				
Интервју				
Учешће у емисијама				
Годишња брошура за медије				
Чланци и прилози				
Годишње дружење са новинарима и уредницима				
Састанак са запосленима				
Укупно				

Основна табела за вредновање и оцену активности према
Комуникационој стратегији

Квалификативна анализа података даје одговоре на бројна питања – на који начин су медији извештавали о раду, да ли је и у којој мери правилно пренета информација јавног тужилаштва, на који начин су јавна тужилаштва најчешће комуницирала, како је то оцењено у медијима, на који начин су изјаве уклопљене у медијске прилоге, како су медији извештавали након конференције, брифинга и датих саопштења, на који начин је интерпретирана тема интервјуа, каква је реакција медија на брошуре, колико су медији заинтересовани да пласирају чланке јавног тужилаштва, колико су медији прихватили неформалне састанке, како је састанак са запосленима утицао на јачање мотивације, како изгледа анализа ставова медија о јавном тужилаштву и јавног мњења након извештавања медија, у којој мери су медији помогли тужилаштву код покретања поступака, у којој мери цуре информације, чији интереси су били примарни код извештавања, колико се примењује Стратегија и друго.

Циљ ове анализе је да утврди како јавна тужилаштва виде сама себе и шта запајају у свом раду, како их виде медији, каква је перцепција јавног мњења о њиховом раду, да ли је извештавање о њиховом раду тачно, колики је допринос медија у повећању угледа јавног тужилаштва. Како би се наведено постигло, сва јавна тужилаштва морају да прате извештавање медија о свом раду и да у складу са тим процењују активности које ће предузимати.

ПРЕПОРУКА: *Како би тужилаштва могла несметано да анализирају медијске садржаје, њима је потребан прес клипинг (енгл. Press clipping – сецање штампе; то је сервис који свакодневно, уз накнаду, прегледа различите медије и при томе издваја чланке који су интересантни или од важности за његове кориснике. Различите организације овај тип сервиса користе као основни алат за праћење објава својих саопштења за јавности у различитим медијима, као једну од активности односа с јавношћу, али и за свако медијско извештавање о њиховом раду). Савети за особе задужене за односе са медијима је да се код својих претпостављених заложе за увођење истих, указујући при том на значај праћења медијских садржаја и корисности овог сервиса.*

6. АНАЛИЗА ГРЕШАКА ПР-А У ДОСАДАШЊОЈ ПРИМЕНИ СТРАТЕГИЈЕ И ПРОТОКОЛА

ПРИМЕР 1: Тужилац у месту Х одбија да сарађује са медијима, револтиран медијским написима, искључује телефон и не одговара на имејлове због личног става према таквом тексту или новинару.

ПРЕПОРУКА: *Особа задужена за односе са медијима мора бити социјално доступна медијима, а лични став и непријатељство између њиховог представника и представника медија не сме се одражавати на односе између јавног тужилаштва и медија. Она такође мора, у складу са временским и другим могућностима, бити социјално доступна медијима и мора одговарати на постављена питања и захтеве.*

ПРИМЕР 2: Новине пишу о хапшењу одређеног лица због извршења кривичног дела за које постоји велики интерес јавности. Након тога, надлежно тужилаштво се не оглашава. Медији прате случај и негативно извештавају о раду јавног тужилаштва са образложењем да постоје пропусти у раду.

ПРЕПОРУКА: *Особа овлашћена за односе са медијима мора да прати медијске најисе и да води рачуна о предметима који могу да изазову велико интересовање јавности. У ситуацији када особа задужена за односе с медијима није тужилац, тужилац треба да о таквом долађају да уједно ПР-а како би се планирале даље активности, на шта би му требало скренути и пажњу.*

Та особа мора проактивно да делује правовременим давањем информација без чекања да медији из других извора дођу до информације и илустрирају их у јавности. У таквим околностима се не може “чекати до суџа” док се информације не прикупе, већ је обавезно дати информације којима се расположе, макар оне биле

и шире. Уколико је тужилаштво пројустило да да информацију, што је за последицу имало негативан ефект, тужилаштво би након што требало да образложи своје постојање односно своју одлуку позивајући се на образложене правне аргументе.

ПРИМЕР 3: Тужилаштво уместо информације која се тражи даје информацију да је тужилац одсутан те да због тога није могуће одговорити на захтев медија.

ПРЕПОРУКА: Никада не треба саопштавати медијима информације на овакав начин јер се тада ствара утисак да тужилаштво не предузима ништа у одсуству тужиоца и тежиште се помера на сасвим другу тему.

ПРИМЕР 4: Путање јавног тужилаштва на написе који изазивају велико интересовање јавности.

ПРЕПОРУКА: Свако ћутање јавног тужилаштва ствара предсјаву да се на тај начин прикривају информације. Ћутање у околностима када постоји велико медијско интересовање за одређени случај предсјавља грешку у раду особе задужене за односе са медијима. У таквим околностима многа је боље изаћи пред медије и објаснити да у том тренутку тужилаштво није у могућности да пружи информације с обзиром на своја овлашћења и ограничења која произилазе из Закона о кривичном поступку и да ће се благовремено оласити чим се за то стекну услови.

ПРИМЕР 5: Јавна тужилаштва се апriorи усаглашавају са саопштењима која даје полиција. Без вођења довољно рачуна о садржини таквих саопштења, као и без инсистирања на томе да се таква саопштења дају у сарадњи са тужилашвом и уз наглашавање улоге јавног тужилаштва, ствара се слика о много већој активности полиције у односу на тужилаштво у поступцима откривања и расветљавања кривичних дела.

ПРЕПОРУКА: Тужилаштво као орган који руководи предсјажним и истражним поступком мора да ради на сјечавању шакозваној цурења информација не само када је реч о постојању јавног тужилаштва већ и када је реч о раду полиције. Цурење информација које штеји поступку мора бити истражено и ишито, о чему се води поседна евиденција, а такође морају бити

предузетие одговарајуће мере у складу са законом у икаквим околностима.

ДАЉЕ ПРЕПОРУКЕ:

- Увек треба водити рачуна о интересима учесника у истиуку и то сирисаити медијима, инсистираити на иоштовању иреитиошавке невиности, иојашњаваити иравне инстииуише и конкретио иредузетие радње.
- Праитиити новинске итекстиве ире и након доаћаја, а нарочиито иосле давања саоитишења.
- Саоитишење мора увек бити образложено. Након давања саоитишења, увериити се како је иренетио.
- Када је реч о доаћајима који изазивају велико интересовање медија и јавности, важно је од самој иочейка иравилно ироцентити значај доаћаја и даити информацију о задржавању икаквој лица, као и о даљем иостиуиању јавној шужилаштва, и образложити разлие за одговарајуће иостиуиање јавној шужилаштва у даитим околностима како би се сиречили неитиитивни итекстиви о раду и истиуиању.
- Доаћај се не може ииорисаити и не може се ћуитиити.

Примери новинских чланака

7. ОСНОВНИ ПОЈМОВИ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА И ПРЕПОРУКЕ ЗА МЕДИЈЕ

Медијско извештавање о раду тужилштва је сложен процес условљен бројним факторима. Тужилаштво и медији морају приликом извештавања пре свега водити рачуна о поштовању претпоставке невиности као једног од основних начела у кривичном поступку. Једно лице се може сматрати одговорним за кривично дело тек након правноснажне осуђујуће пресуде. Свако претходно ванинституционално осуђивање вођено сензационализмом у супротности је са овим начелом.

Код медијске „осуде” неког лица мора се водити рачуна и инсистирати на професионалној одговорности оних који на такав начин задиру у права која су гарантована међународним документима, Уставом и законима.

Да би се у медијским извештајима поштовало право претпоставке невиности, али и друга права окривљених, оштећених и свих учесника кривичног поступка, представници медија морају знати која су овлашћења јавног тужилаштва, како тужилаштво функционише, које институте примењује, какве су законске норме.

7.1. Ток кривичног поступка и овлашћења јавног тужиоца

Важећи Законик о кривичном поступку суштински је изменио положај и улогу јавног тужиоца увођењем „јавнотужилачке истраге“.

Следствено томе, јавни тужилац руководи предистражним поступком, одлучује о одлагању кривичног гоњења, спроводи истрагу, закључује споразум, подноси и заступа оптужбу, може

да одустане од оптужбе, изјављује жалбе и предузима друге радње (члан 43 Законика о кривичном поступку).

У *предистражном поступку*, којим руководи јавни тужилац, сви органи и организације дужни су да поступају по захтеву тужиоца и обавештавају га о свим предузетим радњама.

У предистрази у случајевима када се ради о догађају за који постоји интересовање јавности, најчешће нема осумњиченог за извршење одређеног кривичног дела или се још увек утврђује о ком делу је реч и да ли постоје елементи кривичног дела. Због тога би требало водити рачуна које се информације износе, јер у тој фази поступка – од квалитета предузетих радњи и прикупљених доказа умногоме зависи даље поступање јавног тужилаштва.

Кривична пријава – државни и други органи, правна и физичка лица могу поднети кривичну пријаву јавном тужилаштву писмено, усмено или другим средствима. Уколико она буде поднета полицији или другим органима, они ће је примити и проследити надлежном јавном тужилаштву.

Проширена улога тужиоца омогућава му да активно учествује у стварању основа за покретање истраге. Наиме, у случају када тужилац не може да оцени да ли су наводи из кривичне пријаве вероватни или када подаци из пријаве не садрже довољно основа за спровођење истраге, он може након подношења кривичне пријаве да:

- Прикупља потребне податке,
- Позива грађане,
- Захтева од државних и других органа и правних лица да пружи потребна обавештења (предистражни поступак).

После подношења кривичне пријаве, полиција је дужна да предузима све мере како би се пронашао учинилац, обезбедили трагови и предмети који могу бити доказ у поступку и како би се прикупила обавештења која могу да користе за вођење поступка. У тој фази полиција прикупља обавештења од грађана. Лице може бити саслушано као осумњичени у предистражном поступку

само ако приликом прикупљања обавештења полиција утврди да постоје основи сумње да је извршило кривично дело или када полиција према лицу које већ има статус осумњиченог предузима радње у предистражном поступку по налогу тужиоца.

У свим другим случајевима, када не постоје основи сумње да је то лице учинилац кривичног дела или да је дело учињено, лице се позива и даје изјаву у својству грађанина. О свим радњама које предузима, полиција је дужна да без одлагања обавести јавног тужиоца.

Кривични њосџуџак је њокренуџ кага:

- се донесе наредба о спровођењу истраге,
- суд потврди оптужницу пре које није било истраге,
- суд донесе решење о одређивању притвора у скраћеном поступку (за кривична дела за која је предвиђена казна затвора до 8 година), пре подношења оптужног предлога,
- суд одреди главни претрес или рочиште за изрицање кривичне санкције у скраћеном поступку или за изрицање мере безбедности.

Инсистирање на пружању информација које могу да угрозе предистрагу не сме ићи на штету интереса утврђивања истине и евентуалног вођења поступка. Нарочито је штетно износити имена и спекулисати о евентуалним сведоцима тј. лицима која би могла имати то својство, као и о њиховим сазнањима која су саопштена.

Обавеза јавног тужиоца да гони учиниоце кривичних дела настаје тек кад се испуне одређени услови – кад постоје основи сумње да је учињено кривично дело за које се гони по службеној дужности или када постоје основи сумње да је неко лице учинило кривично дело.

За кривична дела за која је прописана казна више од осам година затвора спроводи се истрага, док се за дела за која је запређена мања казна спроводи *скраћени њосџуџак*, без истраге као формалне фазе кривичног поступка.

У скраћеном поступку се предузимају исте радње доказивања као и у истражном поступку, али су рокови краћи, а уколико по завршетку те фазе поступка тужилац сматра да има доказа за оправдану сумњу да је неко лице извршило кривично дело, подноси *ОПТУЖНИ ПРЕДЛОГ*.

У случају када се спроводи истрага, доноси се и посебан акт – наредба којом се овај поступак покреће и може се водити како против познатог тако и против непознатог извршиоца.

Истрагом руководи јавни тужилац. У овој фази се предузимају различите доказне радње (саслушање осумњиченог, испитивање сведока, вештака и др.). Циљ истраге је да се стање ствари разјасни у довољној мери да омогући доношење одлуке о даљем поступању јавног тужилаштва. У истрази се прикупљају докази и подаци потребни за одлуку да ли ће се подићи оптужба или ће се поступак обуставити, докази потребни за утврђивање идентитета лица, докази за које постоји опасност да се неће моћи извести на главном претресу, и други докази.

По завршетку истраге, уколико тужилац сматра да има доказа за оправдану сумњу да је неко лице извршило кривично дело, подиже се *ОПТУЖНИЦА*.

ПРЕПОРУКА: *Садржина оптужби које су сачињене на снагу се у крајним циљевима може сачињавати медијима иако да се наведе кривично дело које се сачињава на територији, радње, време и место извршења и последице које су настале. Новинарима се може додати и диспозитив оптужбе.*

Решење о задржавању доноси јавни тужилац.

Јавни тужилац предлаже *притвор*, о чему одлучује судија за претходни поступак, а након оптужења, судија или веће које води поступак.

Притвор је рестриктивна мера која служи да обезбеди присуство окривљеног и омогући несметано вођење кривичног поступка.

Напомена: *Притвор не представља казну нији доказ о кривици за одређено кривично дело. Кривица се доказује током истраге и у судници, а не у медијима.*

Притвор се може захтевати само кад постоји *основана сумња* да је неко лице извршило кривично дело. Тај степен сумње није исти као кад је реч о основу сумње јер тражи већи степен извесности и она постоји када чињенице непосредно указују на то да је одређено лице учинилац.

То је најстрожа мера обезбеђења присуства осумњиченог која се може изрећи под условом да се иста сврха не може остварити другом блажом мером. Притвор се одређује када се:

1. Лице крије, избегава да дође на главни претрес или постоје околности које указују на опасност од бекства,
2. Постоје околности које указују да ће уништити, изменити или фалсификовати доказе или трагове или да ће утицати на сведоке, саучеснике или прикриваче,
3. Постоје особите околности које указују да ће у кратком периоду поновити кривично дело или извршити дело које је покушало или дело којим прети,
4. Када је за дело које се ставља на терет прописана казна преко 10 година односно преко 5 година за кривично дело са елементима насиља или је пресудом првостепеног суда изречена казна затвора од 5 година или тежа казна, а начин извршења или тежина последице су довели до узнемирења јавности које може да угрози несметано вођење кривичног поступка.

У свим овим случајевима морају се утврдити конкретне околности на основу којих се закључује да постоји неки од разлога за одређивање притвора.

Осим притвора, постоје и друге мере које се могу изрећи како би се обезбедило присуство и омогућило несметано вођење поступка:

1. Позив,
2. Довођење,
3. Забрана прилажења, састајања или комуницирања са одређеним лицем,
4. Забрана напуштања боравишта,
5. Јемство,
6. Забрана напуштања стана.

Напомена: Током истраје о којој медији траже информације, мора се водити рачуна о томе да се не угрози њихово право учесника у истраји.

Медији морају водити рачуна о Члану 3 став 2 Законика о кривичном поступку који налаже државним и другим органима и организацијама, средствима јавног информисања, удружењима и јавним личностима да се придржавају *правила о уређивању изјави невиности* и да својим јавним изјавама о окривљеном, кривичном делу и поступку не повређују права окривљеног.

Без обзира на то што за непоштовање овог начела није предвиђена санкција, мора се инсистирати на његовом доследном поштовању јер се његовим нарушавањем директно нарушава судска независност и повређују права окривљеног. С друге стране, поштовање овог начела показује степен владавине права односно поштовања људских права и достигнутог степена развоја моралних начела у једном друштву, о чему приликом давања изјава и извештавања сви морају водити рачуна.

Пресуђивање мора имати институционални карактер, чиме се не спори значајна улога медија у фази откривања кривичних дела и учинилаца, али се мора стално инсистирати на институционалном карактеру вођења поступка и доношења одлука.

Које се информације могу тражити и дати дефинишу поједине одредбе закона за различите фазе поступка.

Остали прописи које треба имати у виду приликом извештавања:

- *Обавеза чувања тајне*: Члан 304 Законика о кривичном поступку предвиђа да ако је неопходно ради заштите националне безбедности, јавног реда и морала, интереса малолетника, приватности учесника у поступку или другог оправданог интереса у демократском друштву, орган поступка, дакле и јавни тужилац, наредиће лицима која саслушава односно испитује или која присуствују доказним радњама или разгледају списе, да чувају као тајну одређене податке или чињенице које су том приликом сазнали и упозориће их да одавање тајне представља кривично дело.

- *Искључење јавности*: Члан 362 Законика о кривичном поступку предвиђа разлоге за искључење јавности.
- *Разматрање списа*: Члан 250 Законика о кривичном поступку регулише разматрање списа које се може ускратити или условити забраном јавне употребе имена учесника ако је са главног претреса била искључена јавност или би могло бити теже повређено право на приватност.

7.2. Малолетници

Посебне одредбе постоје када је реч о малолетницима као извршиоцима или оштећенима кривичним делом.

У наставку су неке од одредби значајних за извештавање када су странке у кривичном поступку малолетници, а прописане су *Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела*:

- *Забрана објављивања тока и одлуке*: Члан 55 предвиђа да се без дозволе суда не сме се објављивати ток кривичног поступка према малолетнику нити одлука, већ само део и одлука ако је одобрење дато. И у том случају не смеју се наводити имена малолетника нити други подаци на основу којих би се могло закључити о ком малолетнику је реч.
- *Кривична одговорност малолетника*: Члан 2 предвиђа да лице које у време извршења дела није навршило 14 година не може кривично да одговара.
- *Млађи и старији малолетници*: Члан 3 предвиђа да је малолетно лице које је у време извршења дела навршило 14 а није навршило 18 година, разликује се - млађе малолетно лице 14-16 и старије малолетно лице 16-18.
- *Млађе иунолетно лице* је оно које је у време извршења дела навршило 18, а у време суђења није навршило 21 годину.

Према малолетницима се примењују кривичне санкције - васпитне мере, казне малолетничког затвора и мере безбедности.

ПРЕПОРУКА: *Новинари не би требало ириликком извешивања да објављују иденитиет малолетној лица и износе детаље из иосиуика до његовој окончања.*

7.3. Значајни институти кривичног поступка

Стайшус лица йрема фазама кривичної йосіуйка:

– Осумњичени је лице за које постоји основ сумње, чињенице које посредно указују на то да је учинило кривично дело.

Окривљени је, у ужем смислу, лице против кога је подигнута оптужница која није потврђена, поднет оптужни предлог, предлог за изрицање мере безбедности, а шире, овај појам обухвата осумњиченог, окривљеног, оптуженог и осуђеног.

Оптужени је лице против којег је оптужница потврђена или је поднет оптужни предлог и заказан главни претрес.

Осуђени је лице за које је правноснажном одлуком надлежног суда утврђено да је починилац кривичног дела.

Одлајање кривичної йоњења (ойорйунишйетй) је могућност тужиоца да не покреће поступак против неког лица када су испуњени услови предвиђени законом. Та могућност важи за кривична дела за која је предвиђена новчана казна или казна затвора до 5 година, ако осумњичени прихвати једну или више обавеза, а рок за њихово испуњење не може бити дужи од 12 месеци. Да ли ће тужилац да примени тај институт зависи и од тога да ли је реч о раније осуђиваном лицу и да ли је већ примењиван опортунитета. Потребан је и пристанак осумњиченог да се примени мера и да обавезе изврши на начин и у року који му одреди тужилац. Када су услови испуњени, кривична пријава се одбацује. Примена тужилачког опортунитета повећава ефикасност кривичног поступка, растеређује судове од вођења поступка за лакша кривична дела и смањује трошкове рада. У исто време остварује се сврха генералне и специјалне превенције.

Споразум о йризнању кривичної дела може се закључити за било које кривично дело пре него што се оптужени изјасни на главном претресу о кривици. Споразум закључују тужилац и окривљени који мора имати браниоца. Осим признања кривице, споразумом се дефинишу врста и висина кривичне санкције, трошкови поступка, одузимање имовинске користи, а садржи и одлуку о захтеву оштећеног за обештећење. Споразумом се може

предвидети да тужилац одустане од гоњења за дела која нису обухваћена споразумом, док окривљени може да се обавезе да испуни обавезе које доводе до одлагања кривичног гоњења. *О споразуму са окривљеним одлучује суд који може да одбаци, прихвати или одбије споразум.*

7.4. Ограничења права на информацију

Сходно Закону о слободном приступу информацијама од јавног значаја, тужилац ускраћује информацију уколико би објављивање нанело штету предистражном, истражном поступку или би девалвирало кредибилитет доказа у предмету.

Давање информације може да се ускрати и како би се заштитило право окривљених, сведока или трећег лица, уколико садржина информације може довести до угрожавања њихових права.

Информација се може ускратити ради заштите права на приватност, уколико се задира у приватност треће особе, најчешће учесника у кривичном поступку.

Одбијање давања информације оправдано је и када је реч о особама од јавног интереса, чији су живот, функција и мишљење од интереса за многе људе, независно од догађаја (председник, премијер, глумци и др.), као и када је реч о особи која је укључена у догађај од општег јавног интереса, због чега и та особа добија такав значај.

ПРЕПОРУКА: *Приликом извештавања, ипoredно је водити рачуна о чињеници да се објављивањем информације о вођењу истраге против одређене особе она априори ставља на стуб срама, што може да узрокује бројне шtetне последице како за ту особу тако и за њену породицу, јер се по окончању истражyка може уврдити да та особа није скривила оно за шта је иредходно медијски осуђена. Због тога иредба инсистирати да се не објављује иуно име и ирезиме, нији подаци о лицу на основу којих је лако уврдити њен идентитет и да се олако не износе информације из нероверених извора којима се ишећи и истражyку и лицу.*

8. ДОДАТНЕ ПРЕПОРУКЕ ЗА ОСОБЕ ЗАДУЖЕНЕ ЗА ОДНОСЕ СА МЕДИЈИМА У ТУЖИЛАШТАВИМА

- Инсистирајте на прецизном коришћењу термина и ружичасти објашњења, нарочито о томе зашто јесте или није одређен **привор**.
- У фази **предистражне** **послука**, приликом давања информација медијима, мора се водити рачуна о значају те фазе и мора се објаснити медијима да се чињенице и докази у овој фази прикуљају са циљем да се утврди постојање кривичног дела и учиниоца, као и да је веома важно да се у овој фази када се ради на расветљавању дела, што мање сјеклине информацијама. Нарочито је важно објаснити положај и стање лица која се евидентно сјомину у тој фази **послука**, као и **послука** и могуће исходе.
- У фази **истраге** мора се строго водити рачуна приликом давања информација да се не угрози ток **послука** и заштитна учесника, и мора се инсистирајте на доследном **поштовању** **претпоставке** невиности. Саопштења о резултатима **истраге** и **предузетим** радњама **преда** давати у крајким **цима**.
- Тужилаштво мора посебно да води рачуна о **заштити** **малолетника** у кривичном **послуку**, а исто важи и приликом **извештавања**.
- Код давања информација о **ојоружању**, **преда** објаснити суштину **институција**, услове за примену и начин **одабира** **мере**, као и **последнице** **послука** или **непослука** по налогу.
- Код **сјоразума** о **признању** **кривичног дела** и давања информација о томе, **преда** инсистирајте на **правилном** **схваћању**

институција, објаснити услове поступања, начин предлагања санкције и како се она одмерава.

- У фази **главнoг прeпрeсa** у случају одустајања и давања информација, о томе кратко навести разлоге.
- После доношења одлуке у случају **ослобађајуће пресуде**, уколико жалба није или јесте изјављена, морају се дати разлози за такво поступање.

9. ШТЕТНОСТ ЦУРЕЊА ИНФОРМАЦИЈА

Сведоци смо револуције у области технологије комуникација која директно утиче на начин функционисања савременог друштва, због чега се као један од примарних услова поставља интензивно коришћење средстава комуникација од стране институција у циљу постизања веће транспарентности рада, што се односи и на систем правосуђа.

Планирање система информисања у области правосуђа и извештавање о резултатима и токовима поступка може да представља велики проблем уколико дође до пласирања нетачних или превремених информација или чак дезинформација које су изузетно штетне по функционисање и рад правосуђа. Такво пласирање не само што је супротно интересима поступка, већ има и много дубље последице на целокупну борбу које друштво води против криминалног деловања. Пласирање таквих информација може да поништи вишемесечне резултате рада великог броја институција и да угрози сва она начела на којима почива правна држава.

Због тога је веома важно супроставити се овој појави и континуирано настојати да се узроци отклоне а штетне последице спрече. Борба против цурења информација не може бити искључиво задатак правосуђа с обзиром на то да правосуђе није једини систем који може бити погођен овим штетним деловањем, већ захтева да сви актери повезани са радом правосуђа које штетне последице могу погодити, активирају и узму учешће спровођењем адекватних мера из свог домена. Предузимање изолованих мера није довољно већ је потребно успоставити сарадњу између свих који те мере предузимају.

Сама Комуникациона стратегија дефинише за циљеве пласирање тачних и истинитих информација и спречавање такозваног цурења информација, па је и само њено доношење корак да се та појава и спречи. Други начин борбе јесте именовање овлашћених особа за иступање у медијима који ће пласирати информације у складу са Стратегијом. Такође у оквиру одредби којима се дефинише кризни ПР, значајан део је посвећен и спречавању цурења информација као узроку кризе па се све мере за спречавање и отклањање кризе могу применити и када је у питању тај узрок избијања кризе. На спречавање цурења информација такође утиче континуирана обука особа задужених за односе са медијима којима се указује на штетност појаве.

10. ДЕКЛАРАЦИЈА О ПРУЖАЊУ ИНФОРМАЦИЈА О КРИВИЧНИМ ПОСТУПЦИМА ПУТЕМ МЕДИЈА

(усвојена 10. јула 2003. године од стране Комитета министара)

Имајући у виду да је наша земља чланица Савета Европе, текст наведене декларације, која има за предмет тематику о којој је у овом Водичу реч, је обавезује, па у складу са тим треба водити рачуна о њеној садржини.

Конвенција позива државе чланице да:

1. У сарадњи са медијима и њиховим стручним организацијама, установама за образовање и судовима подстичу одговорно извештавање медија о кривичним поступцима, подржавајући обуку новинара у области закона и судске процедуре у мери у којој је то неопходно за разумевање судских поступака, као и права и интереса страна у кривичном поступку и државе о којима је реч током трајања тих поступака;
2. Подрже све евентуалне иницијативе за самостално доношење регулативе у области медија, којима медији дефинишу професионалне етичке стандарде који се односе на извештавање о кривичним поступцима, како би се обезбедило поштовање начела садржаних у Препоруци Рец (2003) 13 Комитета министара државама чланицама о пружању информација о кривичним поступцима путем медија;
3. Настоје да сарађују са органима за самостално доношење регулативе у области медија;
4. Укључе стручна удружења у области медија у одговарајуће законодавне поступке који се односе на медијско извештавање о кривичним поступцима, на пример путем расправа или консултација;

5. Ову декларацију ставе на располагање државним органима управе и судовима, као и медијима, новинарима и њиховим стручним организацијама.

Позива медије и новинаре да:

1. се организују у добровољна стручна удружења и да негују све-европску сарадњу тих удружења;
2. утврде стручне етичке смернице и стандарде за новинаре (ако већ нису утврђени), нарочито када је у питању извештавање медија о кривичним поступцима, као и да негују поштовање тих стручних етичких смерница и стандарда;
3. у својим извештајима третирају не само осумњичене него и оптужене као невинне све док суд не докаже њихову кривицу, имајући у виду да и једни и други уживају то право у складу са Чланом 6 Конвенције;
4. поштују достојанство, безбедност и ако информација није од јавног интереса, право на приватност жртава, подносилаца захтева, осумњичених или осуђених лица или сведока, као и њихових породица, што је загарантовано Чланом 8 Конвенције;
5. не подсећају на раније кривично дело неког лица ако то није од јавног интереса или није поново постало ствар од јавног интереса;
6. буду осетљиви када је реч о интересима малолетника или других угрожених лица која су укључена у кривични поступак;
7. избегавају прејудицирање кривичних истрага и судских поступака;
8. избегавају да кривични поступак помињу у својим извештајима на пристрасан и погрдан начин тамо где би то могло да подстакне ксенофобију, дискриминацију или насиље;
9. извештавање о кривичним поступцима повере новинарима који су на одговарајући начин оспособљени за извештавање о тим питањима.

11. ЗАКЉУЧАК

Усвајањем Комуникационе стратегије тужилаштва почетком 2015. године, тужилаштво је са своје стране учинило значајан корак у правцу успостављања сарадње са медијима и са јавношћу дефинисањем јасних правила у циљу транспарентнијег рада. Досадашња примена и искуства у поређењу са претходним периодом, наишла је на похвале рада јавног тужилаштва од стране медија, а однос је обострано оцењен као такав да иде у правцу успостављања сарадње на квалитативно другачијим основама. На том односу се мора радити и убудуће, а циљ овог Водича је да покаже како би требало да изгледа комуникација између јавног тужилаштва и медија кроз прецизно описивање могућих догађаја – ситуација за које је тужилаштво надлежно, а новинари и медији заинтересовани.

У свакој фази поступка постоје информације које се могу дати новинарима, чиме се ни на који начин не угрожавају начела на којим се темељи кривични поступак, кривично гоњење, утврђивање околности догађаја и истине и прејудуцира исход кривичног поступка. Новинари који свој посао раде савесно и професионално неће ни инсистирати на информацијама које ће угрозити поступак или права неког од учесника, уколико од јавног тужилаштва добију истините и правовремене информације за које је јавност заинтересована.

Извештавањем појединих медија, јавност је навикла на сензационализам, олаке осуде без доказа и кривце без судских поступака. Таблоидни медији, било штампани или електронски, увек ће трагати за „интересантним“ детаљима поступка а улога јавног тужилаштва у том смислу је да пласирањем истинитих информација те „интересантне информације“ представи на правилан

начин без обзира на то како ће се то одразити на интересовање. Улога јавног тужилаштва огледа се не само у гоњењу учинилаца кривичних дела, већ тужилаштво својим радом, представљањем и приближавањем свог поступања, као и изражавањем ставова делује као снажан коректив у друштву.

Исту улогу могу и требало би да имају и медији који прате рад јавног тужилаштва и тиме на примерен и свој начин указују на поједине друштвено неприхватљиве облике понашања, едукују јавност о томе која је улога јавног тужилаштва, какав однос грађани треба да имају према раду тужилаца, олакшавају разумевање процедура и поступака, као и сврху јавног тужилаштва у једном друштву.

Из ових разлога сарадња у интересу јавности између јавног тужилаштва и медија јесте и биће нужност, а овај водич само је путоказ правилног кретања токова информација ка заједничком циљу.